

Sygn. akt III C 611/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia del. Ewa Suhecka- Bartnik

Protokolant: sekretarz sądowy Katarzyna Witaszek

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2019 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa J. K. i A. K. (1)

przeciwko Bankowi (...) S. A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

1. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...)z dnia 11 lipca 2008 roku zawarta między J. K. i A. K. (1) jako kredytobiorcami a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna i zasądza od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów J. K. i A. K. (1) kwotę 286.060,29 (dwieście osiemdziesiąt sześć tysięcy sześćdziesiąt i 29/100) złotych oraz 82.820,97 (osiemdziesiąt dwa tysiące osiemset dwadzieścia i 97/100) franków szwajcarskich wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od:

1) kwoty 272.963,29 (dwieście siedemdziesiąt dwa tysiące dziewięćset sześćdziesiąt trzy i 29/100) złotych od dnia 18 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty;

2) kwoty 47.995,89 (czterdzieści siedem tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt pięć i 89/100) franków szwajcarskich od dnia 18 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty;

3) kwoty 34.825,08 (trzydzieści cztery tysiące osiemset dwadzieścia pięć i 08/100) franków szwajcarskich od dnia 09 kwietnia 2019 roku do dnia zapłaty;

4) 13.097 (trzynaście tysięcy dziewięćdziesiąt siedem) złotych od dnia 09 kwietnia 2019 roku do dnia zapłaty;

2. oddała powództwo w pozostałym zakresie;

3. zasądza od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów J. K. i A. K. (1) kwotę 11834 (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów procesu;

4. nakazuje pobrać od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 110 (sto dziesięć) złotych tytułem wydatków poniesionych tymczasowo ze Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Warszawie.

Sędzia del. Ewa Suhecka- Bartnik

Sygn. akt III C 611/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 09 maja 2017 roku powodowie J. K. i A. K. (1) (zwani dalej również powodami) wnieśli o:

- 5) zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 197.851,67 zł wskutek uznania umowy o kredyt hipoteczny za nieważną wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 18 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty ewentualnie
- 6) o zasądzenie tej kwoty wskutek uznania, że powodowie uchylili się od skutków zawarcia umowy o kredyt hipoteczny;
- 7) ewentualnie o zasądzenie kwoty 199600,90 zł wskutek uznania nieskuteczności postanowień umowy kredytowej.
- 8) Nadto wnieśli w przypadku uwzględnienia żądania z punktu 3. o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia rozliczenia dotychczasowych spłat rat kapitałowo-odsetkowych kredytu udzielonego powodom z pominięciem bezskutecznych klauzul indeksacyjnych w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie oraz przedstawienia harmonogramu dalszych spłat kredytu udzielonego powodom z pominięciem bezskutecznych klauzul indeksacyjnych w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie..

Nadto wnieśli o zasądzenie na rzecz powodów od pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podnieśli, że umowę zawarli jako konsumenci. W dniu podpisania umowy wysokość zobowiązań powodów i kwota kredytu pozostała nieznana. Wskazali, że umowa kredytu jest nieważna wobec jej sprzeczności z art. 69 i 358¹ k.c., z uwagi na naruszenie zasady określoności świadczenia i niezgodnienie istotnych przedmiotowo elementów umowy, nadto ze względu na naruszenie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Co więcej podnieśli nieważność względną umowy wynikającą z wprowadzenia ich w błąd co do całkowitego kosztu kredytu- zatajenie spreadów – podwójnej prowizji należnej pozwanemu z tytułu stosowania podwójnej klauzuli indeksacyjnej, o czym dowiedzieli się po zasięgnięciu porady prawnej 30 marca 2017 roku w efekcie złożyli oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli w postaci zawarcia umowy kredytu. Wreszcie podnieśli, iż postanowienia umowy kredytu określające wysokość kwoty kredytu oraz wysokość raty odsetkowej – klauzule indeksacyjne są bezskuteczne jako abuzywne. Podobnie za niedozwolone postanowienia umowne uznać należało postanowienia umowy odnoszące się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, co skutkuje ich bezskutecznością. Strona powodowa wywodziła, że kwestionowane postanowienia nie określają głównego świadczenia stron. Jednocześnie, że skutkiem uznania za niedozwolone postanowień odnoszących się do indeksacji, stosowania kursów walut, winno być uznanie że cała umowa jest nieważna, kwestionując możliwość uzupełnienia luki w umowie innymi postanowieniami wynikającymi tak z przepisów o charakterze dyspozytywnym czy ustalonych zwyczajów. Na wypadek przyjęcia innego stanowiska wnieśli o uznanie, że kwota kredytu i zobowiązania powodów wyrażona jest w kwocie w PLN określonej w umowie i umowa inna być wykonana z zachowaniem niezmiennego oprocentowania wynikającego z jej postanowień. Wskazali również powołując się na wyrok Sądu Najwyższego wydany w sprawie V CKN 769/00 w dniu 22 marca 2001 roku, że ich roszczenie nie jest przedawnione.

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. (zwany dalej również Bankiem lub pozwanym) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w tym kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. (odpowiedź na pozew k. 166-253)

Wskazał, że kwestionuje roszczenie tak co do zasady jak i wysokości. Podniósł, że kwestionowane przez powodów postanowienia są skuteczne i wiążące, zaś postanowienia tej umowy zaczęły być kwestionowane przez powodów dopiero gdy doszło do umocnienia się franka szwajcarskiego za co pozwany odpowiedzialności nie ponosi i na co wpływu nie miał. Pozew wniesiony w niniejszej sprawie po 9 latach od zawarcia umowy kredytu stanowi zaś faktycznie powodowany jest próbą uniknięcia przez powodów negatywnych skutków zmiany kursu CHF/PLN nie zaś rzeczywistą

treścią nawiązanego przez strony stosunku prawnego. Powołał się na sprzeczność żądania powodów z zasadami współżycia społecznego w oparciu o art. 5 k.c.

Pozwany wskazał, że powodowie podjęli w pełni autonomiczną i świadomą decyzję co do wysokości zaciągniętego kredytu i co do sposobu jego zabezpieczenia. Wskazał na zrealizowany obowiązek informacyjny względem powodów tak co do ryzyka walutowego jak i ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, przy tym powodowie mogli skorzystać również z innego sposobu zabezpieczenia niskiego wkładu własnego. Podniósł, że doszło do indywidualnego uzgodnienia postanowień umowy kwestionowanych przez powodów, postanowienia te są jednoznaczne, a powodowie mieli możliwość uzyskania wszelkich informacji, gdyby powzięli jakiegokolwiek wątpliwości w tym zakresie. Co więcej kwota pierwszej opłaty z tego tytułu została wprost w umowie wyrażona.

Stwierdził kolejno, że kredyt udzielony stronie powodowej był kredytem walutowym bowiem oprocentowany był stawką Libor, wskazuje na to sposób jego ewidencjonowania oraz możliwość spłaty w CHF. Kredyt udzielony był zatem w CHF- wysokość kredytu stanowiła odpowiednik w PLN udzielonej kwoty w CHF. Bank nie ustalił przy tym dowolnie wysokości zobowiązania powodów ani nie miał w ogóle takiego uprawnienia, nie ustalał również dowolnie kursów waluty.

Podniósł, że źródłem finansowania tego rodzaju kredytów były depozyty od klientów, środki uzyskane w ramach tej samej grupy kapitałowej oraz na runku międzybankowym (pożyczki, SWAP-y), co wiązało się z koniecznością poniesienia przez bank ceny ich pozyskania czyli oprocentowania. niezgodne z zasadami współżycia społecznego byłoby zatem uznanie umowy za nieważną lub przewalutowanie kredytu na złotówki po kursie franka z dnia zawarcia umowy, bowiem narażałoby to bank na konieczność poniesienia kosztów związanych z pozyskaniem udostępnionych powodom środków we frankach.

Pozwany wskazał, na konsekwencje wejścia w życie ustawy antyspreadowej, której wejście w życie ograniczyło dla wszystkich kredytobiorców skutki z których wywodzą rzekomą abuzywność, uchylając tę abuzywność.

Wreszcie wskazał, że zgodnie ze stanowiskiem KNF bank musiał zamknąć swoją pozycję walutową otwartą w wyniku udzielenia kredytu.

Podniósł, że uwzględnienie żądania powodów nie może prowadzić do ingerencji w istotę umowy łączącej strony, wskazując, że na wypadek podzielenia stanowiska powodów dotyczącego abuzywności postanowień o charakterze indeksacyjnym luka winna być uzupełniona poprzez kurs rynkowy zgodnie z ustalonymi zwyczajami. Zakwestionował również twierdzenia powodów dotyczące sprzeczności umowy z art. 69 ustawy prawo bankowe i 353¹ k.c., naturą stosunku prawnego czy zasadami współżycia społecznego czy prawem dewizowym. Wskazał na to, że powodowie posiadali wykształcenie wyższe, a zawarty przez nich kredyt nie był pierwszym kredytem walutowym. Powodowie mieli świadomość ryzyka walutowego.

Zakwestionował twierdzenia strony powodowej o abuzywności postanowień umowy- były one negocjowane indywidualnie, postanowienia umowy są jednoznaczne, a dotyczą głównych świadczeń stron. Nie kształtują one również praw i obowiązków strony powodowej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i nie naruszają w sposób rażący jej interesów. Wskazał jednocześnie na konieczność dokonania kontroli konkretnej postanowień umowy co przesadzało o braku związania Sądu wyrokami wydanymi przez Sąd w ramach kontroli abstrakcyjnej wzorca. Podniósł, że powodowie nie są pokrzywdzeni ekonomicznie z powodu zastosowania tych klauzul, bowiem w przypadku kredytu w PLN oprocentowanie oparte o WIBOR było wyższe. Podniósł, że faktycznym powodem wniesienia pozwu jest realny spadek wartości złotówki w stosunku do CHF, a taka przyczyna nie zasługuje na ochronę, ponieważ bank nie ma wpływu na kurs waluty. Akceptacja żądań powodów oznaczałaby również nieuzasadnione pogorszenie sytuacji banku, całkowite zwolnienie jej z długu.

Podniesiono wreszcie, że powodowie nie wykazali, by bank stosował kursy nierynkowe. Bank na długo przed wejściem w życie ustawy antyspreadowej dopuszczał możliwość spłaty bezpośrednio w CHF o czym stanowił § 8 ust. 4 regulaminu.

Podniósł także zarzut przedawnienia roszczeń powodów jako wnoszonych w okresach comiesięcznych, do których zwrotu winien mieć zastosowanie 3 – letni termin przedawnienia.

Zakwestionował, by bank dopuścił się jakiegokolwiek nieuczciwej praktyki rynkowej jak i podniósł nieskuteczność złożonego przez powodów oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli o zawarciu umowy kredytu, kwestionując by bank posłużył się podstępem. Co więcej wskazał na naruszenie terminu z art. 88 k.c.

Wskazał nadto na brak odpowiedzialności pozwanego w oparciu o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, co więcej obowiązek wydania korzyści wygasł zgodnie z art. 409 k.c.- środki zostały zużyte a pozwany nie był i nie jest na ich skutek wzbogacony. Bank nie mógł liczyć się w chwili zawierania umowy i później z koniecznością zwrotu na rzecz powodów jakichkolwiek środków. Powołał się nadto na art. 411 pkt 1 k.c., wskazując, że strona powodowa wiedziała, że w jej przekonaniu nie jest do świadczenia obowiązana.

Finalnie pozwany zakwestionował wysokość żądania pozwu w zakresie kwoty głównej podnosząc na arbitralne w tym zakresie wyliczenia. Podobne stanowisko zajął co do żądania odsetkowego nie przedstawiając jednak argumentacji w tym zakresie.

W piśmie procesowym z dnia 25 września 2018 roku strona powodowa podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie. Wskazała dodatkowo na to, że od początku istnienia tych kredytów władze publiczne podejmowały szereg działań które miały na celu ochronę konsumentów przed nieuczciwym działaniem banków, w tym pozwanego. Wskazała, że wzrost kursu waluty jest obojętny dla roszczenia powodów. Podtrzymała stanowisko, iż kredyt udzielony powodom był złotowym, a zawierał jedynie klauzule waloryzacyjne do kursu kupna i sprzedaży swobodnie wyznaczone przez bank. Zakwestionowała fakt negocjowania z nimi postanowień umowy. Zaprzeczyła by kiedykolwiek otrzymała od pozwanego do zapoznania dokument parametry wyjściowe symulacji. Zaprzeczyła otrzymanie regulaminów załączonych przez pozwanego do odpowiedzi na pozew, jak i by powiadomiona została o zmianie tergo regulaminu. Wskazała, że przewalutowanie kredytu było jedynie możliwością, na którą bank mógł się nie zgodzić, co więcej następowałoby po kursie ustalonym przez bank na chwilę przewalutowania. Powodowie zaprzeczyli, by byli przez pracownika banku informowani o możliwości spłaty bezpośrednio w CHF., nie zostali też poinformowani o ryzyku związanym z tym produktem bankowym, w tym, że wzrost kursu waluty będzie miał wpływ na wzrost salda kredytu w PLN. Powodowie, w tym powódka A. K. (1) posiadające wyższe wykształcenie w zakresie ekonomii, dopiero po kilku latach dowiedzieli się jak funkcjonuje wskazany kredyt. To zaś że powód posiadał kredyt walutowy w innym banku nie zwalniało pozwanego od udzielenia mu pełnej informacji przez pozwanego. Powodowie wskazali na nierównomiernie rozłożone ryzyko- bank takiego ryzyka w ogóle nie ponosił. Waloryzacja raty kapitałowej była sprzeczna z prawem. Wskazali na niekorzystne ukształtowanie kursów do przeliczeń w umowie, a wysokość zysku banku z tego tytułu nie była ustalona umownie. Zakwestionowali zarzut przedawnienia, wskazując, że roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia nie jest świadczeniem okresowym, jak również twierdzenie pozwanego, że nie jest wzbogacony. Powodowie wskazali również na rozszerzoną prawomocność wyroku wydanego w zakresie abstrakcyjnej kontroli wzorca. Co do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego podtrzymali zarzuty dotyczące, jego niejasności, wprowadzające w błąd brzmienie co do tego kto jest beneficjentem. Co więcej gdy powodowie chcieli zabezpieczyć bank na innej będącej ich własnością nieruchomości bank celowo zaniżył w wycenie jej wartość szacując ją na 193.000 zł na co powodowie nie mogli się zgodzić, czym uniemożliwił im zmianę sposobu zabezpieczenia. Wskazali, że nieruchomość tę zbyli w 2011 roku za 725.000 zł. (pismo k. 1138- 1179)

W piśmie z dnia 22 października 2018 roku strona pozwana podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie. Na rozprawie w dniu 3 września 2018 roku strona powodowa sprecyzowała, że przedmiotem roszczenia odsetkowego są odsetki ustawowe za opóźnienie. Zakwestionował, by bank wprowadził powodów w błąd, co do ryzyka zmiany kursu walutowego, , podtrzymał stanowisko o tym że walutą kredytu był CHF. W przypadku stwierdzenia abuzywności

kwestionowanych postanowień umowy wskazał na konieczność uzupełnienia stosunku umownego w oparciu o art. 65§ 2, 56, i 354 k.c. , w tym na możliwość zastosowania kursu rynkowego ewentualnie kursu średniego NBP.

(pismo k. 1237- 1278)

W piśmie procesowym złożonym na rozprawie w dniu 08 kwietnia 2019 roku (k. 1306-1311 Tom VII akt sprawy) powodowie dokonali zmiany powództwa w ten sposób, iż dokonali modyfikacji żądań opisanych w pozwie w punkcie I, II, III wnosząc o:

1) ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 11 lipca 2008 roku zawarta między J. K. i A. K. (1) jako kredytobiorcami a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna, w tym wskazali, że żądają uznania jej za nieważną na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, i zasądzenie od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów J. K. i A. K. (1) kwotę 286.060,29 (dwieście osiemdziesiąt sześć tysięcy sześćdziesiąt i 29/100) złotych oraz 82.820,97 (osiemdziesiąt dwa tysiące osiemset dwadzieścia i 97/100) franków szwajcarskich wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty

2) ewentualnie o ustalenie, że powodowie skutecznie uchyliłi się od skutków zawarcia umowy o zasądzenie wskazanych w punkcie 1. powyżej kwot jako zwrotu świadczeń nienależnych z tego powodu wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 18 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty.

3) ewentualnie na wypadek nieuwzględnienia żądania z punktu 1 i 2 o ustalenie że postanowienia umowy kredytowej zawarte w § 2 ust. 2, 7 ust. 1, § 9 ust. 7-9 umowy kredytowej kwoty są bezskuteczne i zasądzenie na rzecz powodów kwoty 274213,99 wskutek pobierania przez pozwanego od powodów zawyżonych rat spłaty kredytu stosownie do bezskutecznych zapisów umowy wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 18 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty. podtrzymując jednocześnie żądanie zawarte w punkcie 4. pozwu pierwotnie wniesionego.

Jako datę wymagalności roszczenia wskazali 17 kwietnia 2017 roku. W piśmie tym podtrzymując stanowisko uprzednio zajęte w sprawie, powodowie dodatkowo przedstawili argumentację na uzasadnienie interesu prawnego w żądaniu ustalenia, wobec istniejącego między stronami sporu w tym zakresie. (pismo k. 1306-1311)

W odpowiedzi na doręczone w dniu 08 kwietnia 2019 roku na rozprawie pismo zawierające zmianę powództwa strona powodowa podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Wskazał na brak interesu prawnego powodów w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu. Zakwestionował, by bank stosował nieuczciwe praktyki rynkowe.

(pismo k. 1349-1352)

Na rozprawie w dniu 28 października 2019 roku strony wniosły w zasadzie jak dotychczas. Strona pozwana wskazała, że nie kwestionuje wysokości wpłat w PLN i CHF dokonanych przez powodów w punkcie I pozwu, kwestionuje natomiast wysokość CKK i nadpłat wyliczonych przez pozwanych w punktach kolejnych pozwu. Pozwany wskazał dodatkowo na zastosowanie art. 358 k.c. w sytuacji uznania abuzywności postanowień umowy. (protokół rozprawy z dnia 28 października 2019 roku)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 czerwca 2008 roku J. K. i A. K. (1) złożyli w Banku wniosek kredytowy nr (...) jako kwotę wskazując 1.000.000 zł na cel zakupu nieruchomości w Ł. przy ul. (...) stanowiącej działkę o nr ew. (...) i (...), budowy na niej domu i jego wykończenia. We wniosku tym jako walutę kredytu zaznaczono CHF. Okres kredytowania określono na 444 miesiące, a wypłatę kredytu w 6 transzach. J. K. w dacie złożenia wniosku miał wykształcenie wyższe medyczne był zatrudniony na stanowisku starszego kierownika marki w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z wynagrodzeniem miesięcznym (...)zł brutto plus premia , zaś A. K. (1) na stanowisku dyrektora zakupów grupy (...)z wynagrodzeniem (...)brutto. Powód był ówczesnie stroną umowy kredytu z dnia 29 marca 2002 roku we frankach szwajcarskich

w kwocie 82000 CHF zawartej z (...). W dacie złożenia tego wniosku byli oni właścicielami nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym położonej w miejscowości W. obciążonej hipoteką umowną kaucyjną w wysokości 140.104 CHF z tytułu wskazanej wyżej umowy kredytu. Zabezpieczeniem miało być ustanowienie hipoteki na nieruchomości kredytowanej w miejscowości Ł., cesja praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości w (...) i cesja praw z umowy ubezpieczenia na życie w (...)- oba ubezpieczenia grupowe kredytobiorców. We wniosku wyrazili zgodę na ubezpieczenie kredytu do czasu ustanowienia hipoteki w (...) nie była w tym wniosku zaznaczona pozycja dotycząca zgody na objęcie ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego. Wskazano, że wkład własny będzie pochodził częściowo ze zgromadzonych środków a częściowo ze sprzedaży nieruchomości. Wniosek kredytowy przyjęty został przez P. O.-pracownik Banku.

(wniosek kredytowy k. 315 -319, dokumenty dotyczące działki w miejscowości W. i jej wyceny k. 321-337, zaświadczenie o zatrudnieniu k. 338- 340, 342, notatka służbowa k. 341, wyciąg z rachunku i konta kart kredytowych k. 344-395, informacja z BIK k. 538-547, 549-556)

Powodowie byli obsługiwani w ramach ubiegania się o kredyt hipoteczny przez pracownika oddziału banku (...) mieszczącego się w Ł.- P. O.. Nie zostali poinformowani przez niego, ani przez innego pracownika Banku, o możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w CHF, nie została przedłożona jej oferta zawarcia umowy rachunku bankowego walutowego. Jako najkorzystniejszy przedstawiony został im kredyt indeksowany do CHF. Pracownik Banku obsługujący powodów nie wytłumaczył im zasad ustalania kursu przez bank, nie informował, że w przypadku wzrostu kursu wzrośnie saldo kredytu, nie poinformował o możliwości negocjowania każdego postanowienia umowy, o możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w CHF, jak również o spreadzie. Nie zostali poinformowani co się stanie gdy ubezpieczyciel wypłaci świadczenie z ubezpieczenia niskiego wkładu, nie było informacji o przysługującym mu regresie.

W momencie podpisywania umowy otrzymali oni od pracownika banku regulamin i cennik. Po przedstawieniu umowy powodowie zapoznali się z wysokością Całkowitego Kosztu kredytu.

Kredyt wykorzystali na zakup nieruchomości gruntowej zabudowanej domem jednorodzinny, który wykorzystywali i wykorzystują na cele mieszkaniowe. Nie prowadzili i nie prowadzą na niej działalności gospodarczej.

(zeznania powodów złożone na rozprawie w dniu 28 października 2019 roku J. K. od 00:15:00 do 00:44:48 i A. K. (1) od 00:44:55)

Na etapie rozpoznawania wniosku o kredytu powodowie podpisali przedstawiony im przez pracownika banku dokument o nazwie „informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej oparte na zmiennej stopie procentowej, w którym wskazano pod nagłówkiem ryzyko zmian kursów walutowych: Wybierając zadłużenie w walucie obcej kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Dotyczy to przede wszystkim kredytów w EURO i we frankach szwajcarskich, a wynika ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych , które są podstawą do ustalenia oprocentowania kredytu. Zgodnie z cennikiem Kredyt hipoteczny w okresie do 31 marca 2008 roku stawki referencyjne wynoszą dla kredytów złotych 6,1500% (WIBOR 3M)

dla kredytów indeksowanych kursem franka szwajcarskiego : 2,8850% (LIBOR 3M CHF)

dla kredytów indeksowanych kursem euro: 4,7270% (EURIBOR 3M)

dla kredytów indeksowanych kursem dolara amerykańskiego 2,6881 %(LIBOR 3M USD)

Podkreślamy jednak, że zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, kredytobiorcy są narażeni na ryzyko zmiany kursów walutowych. Występowanie ryzyka kursowego sprawa, że zarówno rata spłaty jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiega się kredytobiorca, osiągający dochody

w tej samej walucie obcej. Z wyżej wymienionych powodów warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN, jako korzystną alternatywę do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjniejszych warunków celowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych.

W zakresie Ryzyka zmian stóp procentowych wskazano, że zarówno w przypadku kredytów złotych jak i walutowych oprocentowanych w oparciu o zmienną stopę procentową Kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych. Wskazano, że oprocentowanie składa się ze stałej marży i zmiennej stopy referencyjnej w zależności od waluty kredytu i zmienia się co kwartał. Bank uwzględnia ustalając stawkę oprocentowania na dany okres wysokość stopy referencyjnej z ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy. Wskazano, że wysokość stopy referencyjnej ustalana jest nie przez bank lecz na rynku między bankowym.

Dwa wyżej podane czynniki – zmienność kursów walutowych oraz wahania stóp procentowych powodują, że rzeczywiste koszty obsługi kredytu mogą okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych.

Zachęcono klientów do zapoznania się z danymi historycznymi i sporządzanymi przez analityków prognozami dotyczącymi wahań kursów oraz wysokości stawek referencyjnych dla danej waluty, wartości które w danym momencie mogą być korzystniejsze dla klienta w długim okresie mogą okazać się niekorzystne, a także do zapoznania się z poniższym przykładem zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty na wysokość raty kredytu.

Poniżej została zamieszczona tabela, w której wskazano:

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy referencyjnej – 3979,21 zł
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu że stopa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN, a kapitał jest większy o 20% - 7406,98 zł
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym a minimalnym kursem CHF z ostatnich 12 miesięcy, to jest o 14,22 % - 4544,97zł
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu że stopa procentowa wzrośnie o 400,00 p.p.- 4482,88 zł
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy referencyjnej z okresu ostatnich 12 miesięcy to jest o 0,79 p.p.- 4482,88 zł

Wskazano następnie, że po przeanalizowaniu tej informacji każdy wnioskodawca wybiera walutę najkorzystniejszą dla siebie, umożliwiającą optymalną formę spłaty zadłużenia. Podkreślono, że bank oferuje możliwość zmiany waluty kredytu wielokrotnie w trakcie okresu spłaty na PLN bezpłatnie.

Podano, że w załączeniu do informacji jest historia zmian kursu CHF do złotego i historia zmian stawki referencyjnej dla CHF, przy czym dokumenty te nie zostały faktycznie załączone do tej informacji i nie zostały podpisane przez powodów.

W informacji zawarte było oświadczenie o treści: oświadczam, że zapoznałem się z powyższą informacją oraz że w pierwszej kolejności przedstawiono mi ofertę kredytu w PLN z której rezygnuję. Pod treścią informacji i oświadczenia widnieje podpis powodów.

(informacja z dnia 10 czerwca 2008 roku k. 487-488, zeznania powodów)

Jak wynikało ze wstępnej oceny zdolności kredytowej powodów posiadali oni zdolność kredytową przy racie kredytu wyliczonej na kwotę miesięcznie 4388,07 PLN.

(wstępna ocena zdolności kredytowej k. 492)

W oparciu o złożony wniosek pracownik Banku nieobsługujący powodów, któremu przesłany został wniosek kredytowy i załączone do niego dokumenty dokonał analizy jej zdolności kredytowej sporządzając 2 lipca 2008 roku dokument parametry wyjściowe symulacji. Jak wynikało z wyników symulacji powodowie posiadali oni zdolność kredytową przy racie kredytu wyliczonej na kwotę miesięcznie 4388,07 PLN dla kredytu w CHF i dla raty 6848,78 dla kredytu w PLN.

Zgodnie z dostępnym w Banku symulatorem bank dokonał wyliczenia szacowanej wysokości rat dla kwoty wnioskowanego kredytu 1.000.000 PLN i walucie CHF, aktualnej 4388,07 PLN; przy założeniu, że stopa procentowa jest równa stopie w PLN a kapitał będzie wyższy o 20%- rata 8614,89 PLN, że kurs CHF wzrośnie o 14,55 %- to jest różnicę między kursem minimalnym a maksymalnym z ostatnich 12 miesięcy- 5026,52 PLN; że stopa procentowa wzrośnie o 400,00 p.p.- 7171,47 PLN.

(dokument k. 490-491)

Dokument w postaci parametrów symulacji nie był przedstawiony do zapoznania powodom, podobnie jak historia wahań CHF.

(dowód: zeznania powodów wskazane powyżej, zeznania świadka A. P. – protokół rozprawy z dnia 5 września 2018 roku od 00:27:48 do 00:41:34)

W oparciu o analizę wniosku kredytowego kredytobiorców wydana została w dniu 2 lipca 2008 roku decyzja kredytowa na kwotę kredytu 1.000.000 PLN, waluta CHF, oprocentowanie zmienne 3,69, prowizja 0zł, marża banku 0,9.

Wskazano w niej na zabezpieczenia w postaci hipoteki kaucyjnej w kwocie 1.700.000 PLN, ubezpieczenia na okres przejściowy- podając wartość składki 708 zł, ubezpieczenie na życie- umowa z (...) na sumę gwarancyjną 1.000.000zł składka 200 zł, ubezpieczenie nieruchomości umowa z (...) na sumę gwarancyjną 530.650 zł- składka 40 zł oraz ubezpieczenie niskiego wkładu na kwotę 21.440 zł.

Kredyt miał być wypłacony w transzach.

Umowę ubezpieczenia nieruchomości i ubezpieczenia na życie J. K. kredytobiorcy mieli zawrzeć we własnym zakresie z (...) i potwierdzenie przystąpienia do ubezpieczenia grupowego mieli dostarczyć do banku.

Wkład własny zainwestowany przez małżonków K. wynosił (...) zł, wkład własny do wniesienia oszacowano na 181688 zł.

Na etapie podejmowania decyzji kredytowej sporządzony został w czerwcu 2008 roku na zlecenie banku operat szacunkowy nieruchomości zabudowanej w D..

(decyzja kredytowa z dnia 2 lipca 2008 roku k. 405-408, opinia departamentu obsługi produktów bankowości hipotecznej k. 409-415, operat szacunkowy k. 417-439)

W dniu 11 lipca 2008 roku zawarta została datowana na 10 lipca 2008 roku umowa kredytu hipotecznego nr (...) pomiędzy Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. reprezentowanym przez pełnomocników- P. O. i P. L. a J. K. i A. K. (1) zwanymi kredytobiorcą.

W § 1 tej umowy kredytobiorca oświadczył, że przed zawarciem umowy otrzymał Cennik kredyt Hipoteczny/pożyczka hipoteczna oraz regulamin obowiązujące w dacie zawarcia umowy, zapoznał się z nim i akceptuje postanowienia w nich zawarte.

Bank Udziela Kredytobiorcy kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w niniejszej umowie a kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego cennika w oznaczonych terminach spłaty oraz wywiązania się z pozostałych postanowień niniejszej Umowy.

W § 2 umowy strony postanowiły:

ust. 1 kwota kredytu: 1.000.000 PLN.

ust. 2. Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysłała do kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowe.

ust. 3 cel kredytu:

- wykończenie domu lub mieszkania: kwota 50.000 PLN
- Budowa domu metodą gospodarczą kwota 348.962 PLN;
- zakup działki budowlanej kwota 601.038 PLN.

ust. 4 przedmiotem kredytowania w rozumieniu postanowień umowy jest nieruchomość położona w miejscowości D. przy ul. (...) o powierzchni 850 mkw., powierzchni domu 218,50 m kw., stanowiąca działkę o numerze ewidencyjnym (...).

ust 5. przedmiotem zabezpieczenia miała być hipoteka na w/w nieruchomości;

ust. 6. okres kredytowania strony ustaliły na 444 miesiące, w tym 12 miesięcy karencji licząc od dnia wypłaty kredytu lub pierwszej jego transzy.

§ 3 umowy kredytu stanowił, że:

ust. 1 i 2 wypłata kredytu nastąpi w transzach na rachunek bankowy Kredytobiorcy i rachunek bankowy zbywcy kredytowanej nieruchomości (601.038 PLN.);

ust. 3 warunkami wypłaty kredytu są:

- 1) dostarczenie ostatecznej decyzji o przeniesieniu pozwolenia na budowę kredytowanej nieruchomości na kredytobiorcę;
- 2) dostarczenie przed uruchomieniem ostatniej transzy potwierdzenia wniesienia wkładu własnego w kwocie 125.000 PLN;
- 3) założenie rachunku wspólnego osobistego w Banku (...)
- 4) zapewnienie środków na rachunku kredytobiorcy na pokrycie opłat związanych z udzieleniem kredytu;
- 5) dostarczenie do banku odpisu aktu notarialnego sprzedaży kredytowanej nieruchomości wolnej od obciążeń
- 6) przedstawienie wniesienia wkładu własnego w kwocie 15.000 zł (zadatek)
- 7) przedstawienie wniosku o założenie dla nieruchomości księgi wieczystej

8) złożenie oświadczenia o ustanowieniu hipoteki stanowiącym zabezpieczenie tej umowy kredytu oraz przedstawienie wniosku o wpis hipoteki złożonego we właściwym Sądzie wieczystoksięgowym

9) dostarczenie do banku potwierdzenia przystąpienia do ubezpieczenia grupowego w (...) S.A. nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia od ognia i zdarzeń losowych na minimalną sumę ubezpieczenia 530650 PLN;

10) dostarczenie do banku potwierdzenia przystąpienia przez kredytobiorcę do ubezpieczenia grupowego na życie w (...) S.A. na sumę ubezpieczenia nie niższą niż 1.000.000 PLN

wypłata kolejnych transz nastąpi po udokumentowaniu przez kredytobiorcę postępu prac budowlanych i wykorzystania wypłaconych środków w formie zapisów w dzienniku budowy oraz zdjęć elewacji i pomieszczeń wewnętrznych obrazujących wykonane prace;

11) uruchomienie transzy kredytu której wypłata spowoduje przekroczenie 50% kwoty kredytu przeznaczonej na budowę/remont/termomodernizację kredytowanej nieruchomości dokonywanej jest po wykonaniu kontroli inwestycji sporządzonej przez upoważnioną przez Bank osobę.

W ust. 4 wskazano, że uruchomienie kredytu lub wypłata transzy nastąpi w terminie wskazanym przez kredytobiorcę w dyspozycji wypłaty, o ile dyspozycja wraz z dokumentami potwierdzającymi spełnienie warunków koniecznych do uruchomienia kredytu określonymi w umowie i regulaminie zostanie złożona na trzy dni robocze, a w przypadku konieczności zlecenia przez bank kontroli inwestycji nr 10 dni roboczych przed planowaną datą uruchomienia środków.

Ust. 5 stanowił: termin uruchomienia kredytu lub pierwszej transzy kredytu nie może być dłuższy niż 60 dni kalendarzowych od dnia sporządzenia niniejszej umowy.

Ust. 6 termin uruchomienia ostatniej transzy kredytu w przypadku kredytu wypłacanego w transzach upływa dnia 10 lipca 2010 roku.

Ust. 7 niezłożenie dyspozycji uruchomienia środków z kredytu w terminie wskazanym w ust. 6 jest równoważne z rezygnacją z niewypłaconej kwoty kredytu.

Ust. 8 bank nie zwraca prowizji za udzielenie kredytu, z którego Kredytobiorca zrezygnował zgodnie z ust. 7;

Ust. 9 wygaśnięcie umowy: umowa wygasa, jeżeli kredytobiorca nie spełni warunków określonych w niniejszym paragrafie w terminie 60 dni od daty sporządzenia umowy chyba że Bank wyrazi zgodę na przedłużenie tego terminu. Zmiana terminu określonego w niniejszym punkcie nie wymaga aneksu do umowy.

W § 4 postanowiono, że:

ust. 1. od kwoty udzielonego kredytu Bank pobiera jednorazową bezzwrotną prowizję w wysokości 0 PLN, płatną przed uruchomieniem kredytu lub w jego pierwszej transzy;

ust. 2.. prowizja o której mowa w ust. 1 zostanie potrącana przez bank z kwoty kredytu;

ust. 3. zgodnie z obowiązującym w Cennikiem Kredyt Hipoteczny w dniu złożenia wniosku o kredyt Bank przed uruchomieniem kredytu lub jego pierwszej transzy pobierze opłatę za opinię dotyczącą zabezpieczenia kredytu w wysokości 300 PLN;

ust. 4. kredytobiorca jest zobowiązany wpłacić kwotę należnej opłaty za opinię dotyczącą zabezpieczenia kredytu na rachunek wskazany w umowie jako rachunek przeznaczony do pobierania należnych bankowi opłat i prowizji. bank przed uruchomieniem środków pobierze należną mu opłatę z ww. rachunku Kredytobiorcy;

ust. 5 w przypadku zmiany waluty kredytu w okresie obowiązywania umowy kredytobiorca poniesie koszty prowizji zgodnie z aktualnie obowiązującym Cennikiem Kredyt Hipoteczny, jednak nie wyższe niż:

- 1) 0% kwoty kredytu w przypadku zmiany waluty na PLN;
- 2) 1% w przypadku zmiany na EUR, CHF, USD.

ust. 6. zmiana waluty kredytu ma wpływ na wysokość kwoty kredytu oraz wysokość rat kapitałowo-odsetkowych i dokonywana jest w oparciu o następujące zasady:

- 1) w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą stosowany jest kurs kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych;
- 2) w przypadku zmiany waluty obcej na PLN stosowany jest kurs sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych;

ust. 7 w związku z udzielonym kredytem Kredytobiorca ponosi następujące koszty:

- 1) koszt zlecenia wyceny nieruchomości – 300 PLN;
- 2) inne koszty wynikające z regulaminu oraz Cennika

ust. 8. strony postanawiają, iż opłaty i prowizje należne bankowi zgodnie z Cennikiem Kredyt Hipoteczny będą pobierane przez Bank w PLN z rachunku kredytobiorcy prowadzonego w banku o nr (...).

W § 5 zawierającym zobowiązania i oświadczenia kredytobiorcy w ust. 3 zawarte było oświadczenie następującej treści „kredytobiorca oświadcza, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymał pismo „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej i zapoznał się z nim”.

Nadto w 5 ust. 1 zobowiązał się do niedokonywania zmiany Banku jako wyłącznie uposażonego z tytułu polisy ubezpieczenia na życie, stanowiącej zabezpieczenie umowy kredytu

W § 6 postanowiono, że:

ust. 1 kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej.

ust. 2 w przypadku kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej Kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych co oznacza iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie jego oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej;

ust. 3 oprocentowanie kredytu wynosi 3,6900 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 0,9000 p.p. stałej w całym okresie kredytowania.

ust. 4. odsetki są naliczane za każdy dzień od aktualnego salda zadłużenia.

ust. 5 oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF);

ust. 6. stopa referencyjna zmienia się w cyklu kwartalnym i przyjmuje wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy.

§ 7 dotyczący spłaty kredytu stanowił, że:

ust. 1 kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

ust. 2 kredyt spłacany będzie w 444 ratach miesięcznych, w tym 12 rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 432 równych ratach miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej.

ust. 3. spłata kredytu następować będzie poprzez bezpośrednie potrącenia przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy w Banku (...).

Spłaty rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych będą następować w tym samym dniu miesiąca, w jakim miała miejsce wypłata kredytu lub jego pierwszej transzy, począwszy od miesiąca następnego po pierwszej wypłacie środków z kredytu.

ust. 5 ostatnia rata spłaty kredytu ma charakter raty wyrównującej co oznacza, że służy rozliczeniu całości zobowiązania kredytobiorcy względem banku.

ust. 6 w okresie karencji kredytobiorca zobowiązany jest spłacać jedynie raty odsetkowe, bez konieczności spłacania rat kapitałowych.

§ 8 dotyczył wcześniejszej spłaty kredytu.

§9 dotyczący zabezpieczeń stanowił:

ust. 1 na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami o innych kosztach kredytobiorca ustanawia na rzecz banku :

- 1) hipotekę kaucyjną do sumy 1.700.000 PLN na nieruchomości położonej w miejscowości położonej w miejscowości D. (opisanej szczegółowo wyżej)
- 2) cesję na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych Nieruchomości, o której mowa w § 2 , na której zostanie ustanowiona hipoteka, zgodnie z warunkami określonymi w § 3 i 5 umowy
- 3) cesję na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorcy, którym jest J. K. zgodnie z warunkami określonymi w § 3 i 5 umowy

ust. 2 do 6 stanowił, że zabezpieczenie kredytu do czasu otrzymania przez Bank odpisu księgi wieczystej nieruchomości, o której mowa w § 2 ust. 5 z prawomocnym wpisem pierwszej hipoteki o której mowa w ust. 1 na rzecz banku będzie stanowić ubezpieczenie kredyt zabezpieczonych hipoteczne na podstawie umowy zawartej przez Bank z (...) S.A. Kredytobiorca zobowiązany jest do zwrotu Bankowi kosztów składki ubezpieczeniowej wnoszonej przez Bank w związku z niniejszym ubezpieczeniem. Miesięczna opłata z tytułu refinansowania składki ubezpieczeniowej wnoszonej przez bank wynosi 1/12 z 0,81 % kwoty przyznanego kredytu (co stanowi kwotę 708 PLN) przy uwzględnieniu kursów waluty obcej do jakiej jest kredyt indeksowany na pierwszy dzień miesiąca, w którym została sporządzona umowa kredytowa według Tabeli Kursów Walut Obcych (...)S.A.;

Bank pobiera opłatę wynikającą z kosztów ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki z dołu poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy 8-ego dnia każdego miesiąca, począwszy od następnego miesiąca po dacie uruchomienia umowy kredytu lub jego pierwszej transzy ostatni miesiąc ochrony ubezpieczeniowej, za który pobierana jest opłata z tytułu ubezpieczenia przypada w miesiącu, w którym do Banku wpłynie dostarczony przez kredytobiorcę odpis księgi wieczystej nieruchomości o której mowa w § 2 ust. 5 z prawomocnym wpisem hipoteki na rzecz banku

Kredytobiorca zobowiązany jest do dostarczenia do banku odpisu z księgi wieczystej bez dodatkowych wezwań ze strony banku.

§ 9 ust. 7-10 stanowił, że dodatkowe zabezpieczenie kredytu do czasu gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 978560 PLN stanowi ubezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim wkładem własnym kredytobiorcy na podstawie umowy zawartej przez Bank (...) z (...) S.A. (ust.7)

Kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu bankowi kosztów ubezpieczenia w wysokości 2090 PLN za pierwszy 36-miesięczny okres trwania ochrony ubezpieczeniowej.(ust. 8)

Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 978560 PLN kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu kosztów ubezpieczenia za kolejny 36-miesięczny okres udzielonej bankowi przez (...) S.A. ochrony ubezpieczeniowej, o czym kredytobiorca zostanie poinformowany przez bank na piśmie. (ust. 9)

Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 978560 PLN Bank dokona zwrotu proporcjonalnej części składki na rachunek kredytobiorcy za pełne miesiące kalendarzowe pozostające do końca okresu ubezpieczenia za który składka została uiszczona. (ust. 10)

§ 10 zawierał oświadczenie o poddaniu się egzekucji zgodnie z ówczesnie obowiązującym art. 97 ustawy Prawo Bankowe.

W § 11 ust. 1 i 2 wskazane było, że wszelkie zmiany umowy wymagają zawarcia aneksu pod rygorem nieważności za wyjątkiem między innymi:

- 1) zmiany oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stopy referencyjnej na warunkach określonych w umowie
- 2) zmiany regulaminu
- 3) zmiany cennika
- 4) zmiany rachunku do spłaty kredytu

ust. 2 stanowił, że integralną część umowy stanowi:

- 1) regulamin
- 2) pełnomocnictwo do wykonywania czynności w imieniu kredytobiorcy
- 3) cennik kredyt hipoteczny

w ust. 3 postanowiono, że umowa może zostać rozwiązana za porozumieniem stron lub wypowiedziana w formie pisemnej przez każdą ze stron z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia.

ust. 4 – Bank może wypowiedzieć umowę w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu w szczególności w zakresie sposobu i terminu spłaty kredytu.

ust. 5 W zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie mają postanowienia regulaminu.

Umowa sporządzona została i podpisana przez strony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron (ust. 6)

W ust. od 7 do 11 zawarte były zgody związane z przetwarzaniem i udostępnianiem danych osobowych

§ 12 dotyczył kosztów kredytu

w ust. 1 Bank informował, że :

- 1) Całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosi 964.397,24 PLN
- 2) rzeczywista stopa oprocentowania na dzień sporządzenia umowy wynosi 4,47% w skali roku

przy założeniu że,

- przyznana kwota kredytu została wypłacona w całości i jednorazowo
- pierwsza spłata raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej będzie miała miejsce w tym samym dniu najbliższego miesiąca następującego po miesiącu w którym uruchomiony będzie kredyt
- w przypadku występowania ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki, okres ubezpieczenia wynosi 6 miesięcy
- w przypadku występowania ubezpieczenia z tytułu niskiego wkładu własnego kredytobiorcy, uwzględnia się składkę na okres pierwszych 3 lat i uznaje się że jest ona płatna w dniu uruchomienia kredytu;
- w przypadku ubezpieczenia nieruchomości przyjmuje się sumę składek w całym okresie kredytowania przy założeniu, że wartość nieruchomości i stawka ubezpieczeniowa jest stała we wskazanym okresie;
- w przypadku ubezpieczenia na życie przyjmuje się sumę składek w całym okresie kredytowania przy założeniu , że składki naliczane są od malejącego salda ustalonego zgodnie z pierwotnym harmonogramem spłat
- prowizja od udzielonego kredytu, opłata za wpis hipoteki oraz podatek od czynności cywilno-prawnych zostały wniesione w dniu uruchomienia kredytu
- koszt wyceny został poniesiony przez klienta w wysokości wskazanej przez Bank w cenniku (z zastrzeżeniem sytuacji gdy koszt wyceny został pokryty przez Bank

ust. 2 w przypadku gdy kredytobiorca nie wywiązuje się ze zobowiązań wynikających z umowy bank ma prawo obciążyć go następującymi kosztami:

- 1) koszt oprocentowania karnego dla zadłużenia przeterminowanego w wysokości czterokrotności stopy lombardowej, co na dzień sporządzenia umowy wynosi 29 %. Wysokość oprocentowania ulega zmianie w przypadku każdorazowej zmiany wysokości stopy lombardowej. Nowa wysokość obowiązuje od następnego dnia roboczego po zmianie wysokości stopy lombardowej
- 2) koszt upomnień u monitów
- 3) koszty sądowe i postępowania egzekucyjnego

Jako załączniki do umowy wskazane zostały:

1. Regulamin
2. dyspozycja wypłaty kredytu
3. pełnomocnictwo dla banku do wykonywania czynności w imieniu kredytobiorcy
4. cennik kredyt Hipoteczny/Pożyczka Hipoteczna.

Umowa podpisana została w dniu 11 lipca 2008 roku. Kredytobiorcy podpis złożyli w obecności pełnomocnika-pracownika banku P. O.

(umowa k. 396-401)

Kredytobiorcy przed podpisaniem umowy negocjowali z bankiem warunki cenowe kredytu hipotecznego – 27 czerwca 2008 roku w efekcie której uzyskali obniżenie marży cennikowej 1,1 % do 0,9 %.

(decyzja negocjacji cenowej kredytu hipotecznego k. 403)

Wskazana umowa została sporządzona według wzoru obowiązującego w Banku.

(zeznania A. P.– protokół rozprawy z dnia 5 września 2018 roku od 00:27:48 do 00:41:34)

Regulamin Kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. stanowiący załącznik do umowy kredytu (R-22) w § 2 zawierającym słowniczek pojęć użytych w regulaminie w pkt 8 dotyczącym stawki referencyjnej wskazywał, że:

a) stawka WIBOR (3m) to stopa oprocentowania podawana przez R., ustalana o godzinie 11.00 na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3-miesięcznych po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w PLN;

c) stawka LIBOR (6M) to stopa oprocentowania podawana przez R. ustalana o godzinie 11.00 GTM w L. na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 6-miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF;

f) stawka LIBOR (3M) to stopa oprocentowania podawana przez R. ustalana o godzinie 11.00 GTM w L. na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3-miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF.

W § 2 pkt 6 niski wkład własny zdefiniowano jako udział środków własnych Kredytobiorcy (rozumiany jako różnica między wartością nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie a kwotą kredytu) w stosunku do wartości nieruchomości poniżej wymaganego standardowego minimum, wynoszący 10% wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu w przypadku kredytu w PLN do 20% wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu w przypadku kredytu w walucie obcej/ kredytu indeksowanego kursem waluty obcej (...)

W punkcie 18 § 2 wskazane było że kredyt indeksowany kursem waluty obcej – to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

§ 3 Regulaminu stanowił że kredyt udzielony jest w PLN. Może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych . (ust. 1 i 2) Bank może udzielić kredytu na sfinansowanie do 100% kosztu przedsięwzięcia a także na wniosek kredytobiorcy wydatków związanych z udzieleniem kredytu, w szczególności opinii dotyczącej zabezpieczenia kredytu i/lub pierwszej kontroli inwestycji zleconej przez Bank, prowizji od udzielenia kredytu. (§ 3ust. 7) W ust. 9 § 3 wskazano, że kwota wnioskowanego kredytu nie może być niższa niż 20.000 PLN w przypadku Kredytu Hipotecznego i 50.000 PLN w przypadku kredytu Hipotecznego (...).

§ 4 ust. 7 stanowił, że umowa kredytu zawierana jest najpóźniej w terminie 60 dni od dnia podjęcia przez bank decyzji o udzieleniu kredytu. Jeżeli umowa kredytu nie zostanie zawarta w ww. terminie decyzja kredytowa traci ważność.

§ 5 ust. 7 stanowił, że środki z kredytu nie zostaną uruchomione, między innymi jeżeli:

1) kredytobiorca nie zapewni na środków na rachunku na :

a) opłacenie prowizji od udzielenia kredytu;

b) pokrycie kosztów banku związanych z ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego Kredytobiorcy;

- c) opłacenie składek na ubezpieczenie nieruchomości, w przypadku gdy kredytobiorca przystąpiło do ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeniowym za pośrednictwem Banku;
- d) opłacenie składek ubezpieczenia na życie kredytobiorcy, w przypadku gdy kredytobiorca przystąpiło do ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeniowym za pośrednictwem Banku;
- e) opłacenie kosztów opinii dotyczącej zabezpieczenia kredytu, w przypadku, gdy opinia ta była zlecona przez bank;
- f) opłacenie prowizji za podwyższone ryzyko, w sytuacji gdy nie ustanowiono przejściowego zabezpieczenia spłaty kredytu, o którym mowa w § 13 ust. 2.

W § 5 ust. 8 wskazano, że w celu uruchomienia kredytu kredytobiorca składa w Banku pisemną dyspozycję i uruchomienie kredytu lub transzy nastąpi w terminie wskazanym przez kredytobiorcę w dyspozycji wypłaty, o ile dyspozycja wraz z dokumentami potwierdzającymi spełnienie warunków koniecznych do uruchomienia środków z kredytu określonych w umowie kredytu i regulaminie, zostanie złożona na 3 dni robocze, a w przypadku konieczności zlecenia przez bank kontroli inwestycji na 10 dni roboczych przed planowaną datą uruchomienia środków. (ppkt 1) Termin uruchomienia nie może być dłuższy niż 60 dni od dnia sporządzenia umowy kredytu dla kredytów wypłacanych jednorazowo i dla pierwszej transzy kredytów wypłacanych w transzach (§ 5 ust. 8 pkt 3)

Wypłata kredyt Hipoteczny jest realizowana w formie bezgotówkowej na rachunek bankowy wskazany między innymi w:

- 1) akcie notarialnym umowy sprzedaży nieruchomości lub odrębnym dokumencie wystawionym przez zbywcę, w przypadku kredytu na zakup nieruchomości, lub
- 2) przez bank w przypadku kredytu na spłatę innego kredytu, lub
- 3) przez kredytobiorcę w przypadku kredytu na budowę domu oraz na remont, rozbudowę, modernizację domu/lokalu mieszkalnego i gdy inwestycje realizowane są przez kredytobiorcę we własnym zakresie- systemem gospodarczym, a także w przypadku kwoty na dowolny cel konsumpcyjny. (§ 5ust. 9 ppkt 1, 2, 4)

Kredytobiorca zobowiązany jest złożyć w banku dyspozycję uruchomienia środków w przypadku kredytu hipotecznego w wysokości co najmniej 10.000 PLN w terminie 60 dni od dnia sporządzenia umowy kredytu, chyba że Bank wyrazi zgodę na niższą kwotę. (5 ust. 12 pkt 1)

§ 15 ust.15 stanowił, że przypadku kredytu w walucie obcej:

- 1) wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określa kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu
- 2) kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymienialnych i jest udzielany w złotych polskich, w umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN
- 3) uruchomienie środków z kredytu następuje w posob określony w dyspozycji uruchomienia kredytu , po akceptacji przez Bank
- 4) uruchomienie środków z kredytu następuje w PLN

W § 5 ust. 16 wskazano, że w przypadku stwierdzenia podwyższonego ryzyka Bank zastrzega sobie prawo do wstrzymania uruchomienia a kredytu lub jego transzy.

W § 6 dotyczącym oprocentowania kredytu w ust. 4 wskazano, że w indywidualnych przypadkach Bank zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości marży przy podejmowaniu decyzji kredytowej, a w ust. 8 podniesiono, że na wniosek kredytobiorcy bank może wyrazić zgodę na karencję na określony czas.

W § 7 regulaminu wskazano, że kredytobiorca zobowiązuje się zapłacić wszelkie opłaty i prowizje należne bankowi w związku z zawarciem umowy kredytu określone w cenniku, wszelkie koszty poniesione przez bank w związku z realizacją umowy kredytu, w tym związane z ustanowieniem zabezpieczeń, w tym udzielenia Bankowi pełnomocnictwa (ust. 1 i 2)

Składki z tytułu umów ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia nieruchomości i/lub budowy należne zakładowi ubezpieczeń, z którym Bank zawarł umowę o współpracy, Bank pobiera co miesiąc, przy czym pierwsza składka pobierana jest w dniu wypłaty kredytu lub pierwszej transzy, a kolejne składki 5 dnia każdego miesiąca, poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy, chyba że Ogólne warunki ubezpieczenia stanowią inaczej. (§ 7 ust. 3)

Prowizja od udzielenia kredytu płatna jest w dniu uruchomienia środków z kredytu.

Opłata dotycząca refinansowania kosztów ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki określona jest w cenniku obowiązującym w dniu zawarcia umowy kredytu. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej dla celów wyliczenia opłaty przyjmowana jest kwota udzielonego kredytu wyrażona w PLN wyliczona według wartości kursów waluty obcej według tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku:

a) w pierwszym dniu roboczym miesiąca w którym sporządzona została umowa kredytu w przypadku nowych kredytów

b) w ostatnim dniu roboczym miesiąca ochrony ubezpieczeniowej w przypadku przedłużenia ochrony na okres kolejnych 12 miesięcy zgodnie z wzorem

postawa wyliczenia opłaty= kwota kredytu w PLN/kurs kupna dewiz)* kurs sprzedaży dewiz. (§ 7 ust. 5)

Regulamin w §7 ust. 7 i 8 miał brzmienie tożsame do umowy kredytu w § 9 ust 9 i 10.

Regulamin stanowił następnie, że Bank pobiera opłatę wynikającą z kosztu ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy co miesiąc począwszy od następnego miesiąca po dacie uruchomienia kredytu lub pierwszej transzy (§ 7 ust. 9)

Ostatnia opłata z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki pobierana jest za miesiąc w którym bank otrzyma odpis księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości stanowiącego zabezpieczenie kredytu z prawomocnym wpisem hipoteki mającej najwyższe pierwszeństwo na rzecz banku. (§ 7 ust.11)

W § 7 ust. 16 wskazane było, że banki pobiera opłatę za sporządzenie opinii dotyczącej ubezpieczenia kredytu i/lub za przeprowadzenie kontroli inwestycji w wysokości określonej w cenniku obowiązującym w dniu złożenia wniosku o udzielenie kredytu.

Pobrane opłaty za opinię i refinansowanie kosztów ubezpieczenia pomostowego nie podlegają zwrotowi w żadnym przypadku (§ 7 ust. 18)

§ 7 ust. 19 Bank informuje kredytobiorcę o wysokości aktualnej stopy procentowej, wysokości rat kapitałowo - odsetkowej na rachunku kredytowym w wyciągu miesięcznym oraz poprzez udostępnienie cennika w placówkach banku oraz Kanałach B..

Rozdział 5 § 8 i 9 dotyczyły spłaty kredytu.

W § 8 ust. 1 wskazano, że kredyt jest spłacany w terminie określony w umowie poprzez obciążenie rachunku wskazanego w umowie kredytu, z zastrzeżeniem że w przypadku gdy termin spłaty kredytu przypada na niedzielę lub święto obciążenie rachunku następuje w następnym dniu roboczym .

Ust. 3 stanowił: w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

Ust. 4 - w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie popierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku.

§ 9: w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

W § 11 ust. 1 przewidziano, że Bank na wniosek kredytobiorcy może dokonać przewalutowania kredytu.

W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej prowizja za przewalutowanie ustalana jest od kwoty sprzed przewalutowania, przeliczonej według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli kursów walut obcych z dnia dokonania przewalutowania.

W § 13 ust. 4 podano, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej dla odnawiania zabezpieczeń kredytu stosuje się kurs sprzedaży dewiz obowiązujący w dniu odnawiania zabezpieczenia na podstawie obowiązującej w Banku tabeli Kursów walut obcych.

W § 14 dotyczącym zabezpieczeń wskazano, że:

- w przypadku ubezpieczenia nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu za wyjątkiem lokali mieszkalnych suma ubezpieczenia powinna być równa wartości odtworzeniowej nieruchomości, w pozostałych wypadkach suma ubezpieczenia powinna być równa wartości rynkowej nieruchomości, a w przypadku kredytu przeznaczonego na budowę domu do dnia uzyskania pozwolenia na użytkowanie przyjmuje się za sumę ubezpieczenia nieruchomości w trakcie budowy stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu docelowy koszt budowy potwierdzony przez rzeczoznawcę współpracującego z bankiem a po tym okresie przyjmuje się wartość odtworzeniową nieruchomości. (ust. 1 i 2)

- suma ubezpieczenia na życie Kredytobiorcy nie może być niższa od kwoty kredytu określonej w umowie kredytu z zastrzeżeniem że w trakcie okresu kredytowania suma ubezpieczenia na życie może ulec zmianie jednak nie może być niższa niż aktualne saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu (ust. 3)

Kredytobiorca jest zobowiązany w okresie kredytowania wskazać w umowie ubezpieczenia Bank jako uposażonego na pierwszym miejscu z tytułu odszkodowania na wypadek śmierci do wysokości aktualnego zadłużenia kredytobiorcy z tytułu umowy kredytu wraz ze wszelkimi prowizjami, opłatami i innymi kosztami. Kredytobiorca zobowiązuje się że nie dokona zmiany Banku jako uposażonego na pierwszym miejscu przed całkowitą spłatą kredytu. Kwota odszkodowania pozostała po całkowitym zaspokojeniu banku z tytułu kredytu przysługuje uposażonym wskazanym przez kredytobiorcę w umowie ubezpieczenia , a w przypadku gdy kredytobiorca nie wskazał uposażonych, osobom wskazanym w Ogólnych Warunkach Ubezpieczenia. kredytobiorca jest zobowiązany do utrzymywania ważności wszystkich ubezpieczeń wskazanych w umowie kredytu oraz do każdorazowego cedowania praw z tych umów na rzecz Banku aż do całkowitej spłaty wszystkich zobowiązań wynikających z umowy kredytu (§ 14 ust. 5 i 6)

W przypadku gdy kredytobiorca nie przystąpił za pośrednictwem Banku do ubezpieczenia nieruchomości i ubezpieczenia na życie zobowiązany jest przedkładać dowody opłacenia składek oraz umowy ubezpieczenia na kolejne okresy ubezpieczenia zawarte z zakładem ubezpieczeniowym zaakceptowanym przez Bank. (14 ust. 7)

W przypadku braku udokumentowania przez kredytobiorcę odmowy ubezpieczeń , o których mowa w ust. 1-2 i opłacenia składki w terminie 14 dni roboczych przed terminem wygaśnięcia ubezpieczenia, Bank ma prawo zawrzeć na koszt kredytobiorcy umowę ubezpieczenia z wybranym przez siebie zakładem ubezpieczeniowym na kolejny okres na sumę nie niższą niż określona w poprzedniej umowie ubezpieczenia. (§ 14 ust. 8)

W przypadku gdy w okresie obowiązywania umowy kredytu między innymi zwiększeniu ulegnie stosunek aktualnej wysokości salda zadłużenia kredytu wyrażonego w PLN do aktualnej wartości ustanowionych prawnie zabezpieczeń i /lub nastąpi zmiana wartości prawnie ustanowionych zabezpieczeń wówczas bank może żądać ustanowienia dodatkowego prawnego zabezpieczenia. (§ 15 ust 2)

(regulamin R-22 k.441-459)

W dacie zawarcia umowy obowiązywał cennik z 28 kwietnia 2008 roku. W cenniku tym opłatę za opinię dotyczącą zabezpieczenia kredytu wynosiła 400 zł- opłata promocyjna., w przypadku kredytu na budowę budynku mieszkalnego 900 zł.

Cennik ten nie zawierał ogóle informacji o opłacie za zmianę rachunku do obsługi kredytu, wskazywał jednak że opłata za aneks do umowy kredytu to 100 zł.

(cennik k. 481-482)

Cennik obowiązujący od 1 czerwca 2009 roku przewidywał, że za zmianę rachunku do obsługi kredytu uiszcza się opłatę kwocie 500 zł.

(cennik k. 484-485)

Bank w dniu 11 lipca 2008 roku wystawił dokument „oświadczenie o udzieleniu kredytu” celem dokonania wpisu hipoteki wskazując w nim, że kredytobiorcom został udzielony kredyt w wysokości 1.000.000 PLN, który jest indeksowany kursem waluty obcej CHF.

(oświadczenie k. 563)

A. K. (1) i J. K. wraz z podpisaniem umowy kredytu złożyli oświadczenie o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej na rzecz Banku do sumy 1.700.000 PLN.

(oświadczenie o ustanowieniu hipoteki k. 561)

Zgodnie z Rekomendacją S dotyczącą dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie z 2006 roku bank powinien dołożyć wszelkich starań, aby przekazywane klientom informacje były zrozumiałe, jednoznaczne i czytelne (rekomendacja 19) W relacjach z klientami w obszarze działalności związanej z ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie bank powinien stosować zasady profesjonalizmu, rzetelności, staranności oraz najlepszej wiedzy. (rekomendacja 20) W punkcie 5/1/5 rekomendowano, aby banki w pierwszej kolejności oferowały klientom kredyt w złotych. Bank może złożyć klientowi ofertę kredytu, w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej dopiero po uzyskaniu od klienta banku pisemnego oświadczenia, potwierdzającego że dokonał on wyboru oferty w walucie obcej lub indeksowanej do waluty obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciąganyymi w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej.

5.1.6 bank powinien posiadać sporządzone w formie pisemnej procedury wewnętrzne określające sposób i zakres informowania każdego klienta zaciągającego kredyt oprocentowaną zmienną stopą procentową o związanym z tym

ryzyku, jak i jego konsekwencjach. Wszystkie pytania i wątpliwości winny być wyjaśnione przez wyszkolonego pracownika. Zaleca się by klient podpisał oświadczenie że został poinformowany przez bank o ponoszeniu ryzyka stopy procentowej i jest świadomy ponoszenia tego ryzyka.

5/1/7 rekomenduje się aby bank przedstawiając klientowi ofertę kredytu w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej informował klienta o kosztach obsługi ekspozycji kredytowej w wypadku niekorzystnej dla klienta zmiany kursu walutowego. informacje takie mogą być przekazywane na przykład w postaci symulacji wysokości rat kredytu. Powinny one zawierać koszty obsługi kredytu przy aktualnym poziomie kursu złotego do waluty bez zmian stóp procentowych, , koszty obsługi ekspozycji kredytowej przy założeniu że stopa procentowa równa się stopie dla kredytu złotowego a kapitał ekspozycji jest większy o 20 %, koszty obsługi w skali odpowiadającej różnicy między maksymalnym i minimalnym kursem złotego do waluty w ciągu ostatnich 12 miesięcy, bez zmian poziomu stóp procentowych.

W rekomendacji 19 i 20 wskazano, że w umowie kredytu należy podać informację o całkowitym koszcie kredytu oraz rzeczywistej stopie oprocentowania.

W punkcie 5.2.2 lit. c rekomendacji nr 20 zalecano podanie w umowie sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest wysokość rat kapitałowo-odsetkowych oraz warunków i konsekwencji zmiany waluty ekspozycji.

(Rekomendacja S k. 508-536, k. 120-133)

Już wcześniej bo w 1999 roku Komisja Nadzoru Bankowego wydała Rekomendację I dotyczącą zarządzania ryzykiem walutowym w bankach oraz zasad dokonywania przez banki operacji obciążonych ryzykiem walutowym.

(Rekomendacja I k. 1192-1198)

W 2008 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała Rekomendację S II dotyczącą dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

W rekomendacji 19 wskazano na to, że bank powinien dołożyć wszelkich starań, aby przekazywane klientom informacje były zrozumiałe, jednoznaczne i czytelne, zaś rekomendacja 20 stanowiła, że w relacjach z klientami w obszarze działalności związanej z ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie bank powinien stosować zasady profesjonalizmu, rzetelności, staranności oraz najlepszej wiedzy. W rekomendacji ten za poprzednią rekomendacją S powtórzony, by klient był informowany o sposobie ustalania kursów walut. jak i by informowano go że zmiana spreadu walutowego będzie miała wpływ na wyrażoną w złotych wartość uruchamianego kredytu w walucie obcej oraz na wysokość rat odsetkowo-kapitałowych, jak i co do warunków i konsekwencji zmiany waluty ekspozycji kredytowej.

(Rekomendacja S II z 2008 roku k. 1211-1225)

W 2005 roku toczyły się w ramach (...) Banków (...) między poszczególnymi bankami rozmowy dotyczące udzielania kredytów w walutach obcych i zagrożeń z tym związanych. Bank (...) ustosunkowując się do propozycji ograniczenia tych kredytów walutowych wynikających z notatki ze spotkania roboczego wskazał, że nie opowiada się za brakiem zakazania udzielania tych kredytów i za ich udzielaniem wyłącznie kredytobiorcom zarabiającym w walucie kredytu. Nie udało się wobec rozbieżnych stanowisk różnych banków wypracować jednego stanowiska.

(biała księga kredytów frankowych w (...) Banków (...) z 2015 roku k. 913-927)

W dniu 29 maja 2014 roku J. K. złożył wniosek dotyczący zmiany opłaty za ubezpieczenie niskiego wkładu własnego na prowizję za podwyższone ryzyko płatną jednorazowo.

(wniosek k. 565)

W dniu 17 lipca 2013 roku zawarty został przez Bank i kredytobiorców aneks nr (...) do umowy kredytu sporządzonej w dniu 10 lipca 2008 roku, którego treść została przygotowana przez Bank. W jego § 1 postanowiono, że w § 2 umowy dodaje się kolejny ustęp w brzmieniu:

„Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej podawany jest w tabeli kursów walut obcych Banku. Podstawie ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w tabeli Kursów Walut Obcych jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych. Wartości kursu kupna i wartości kursu sprzedaży z Tabeli mogą odbiegać od kursu bazowego nie więcej niż o 10%. Tabela kursów jest tworzona przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego. pierwsza Tabela tworzona jest pomiędzy godziną 8.00 a godziną 10.00 danego dnia. Jest ona publikowana a stronie (...) W przypadku gdy tabela tworzona jest w danym dniu co najmniej dwukrotnie, do ustalenia wysokości zobowiązania wyrażonego w walucie obcej przyjmowany jest kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla kredytobiorcy spośród kursów sprzedaży dewiz obowiązujących w Banku w dniu przeliczenia zobowiązania na złote polskie. W przypadku wcześniejszej spłaty kredytu będzie to najkorzystniejszy kurs sprzedaży dewiz spośród kursów obowiązujących w Banku danego dnia do chwili złożenia dyspozycji wcześniejszej.

§ 2 aneksu stanowił, że zmianie ulega § 7 ust. 1 umowy otrzymując brzmienie: kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w walucie do której kredyt jest indeksowany lub denominowany. W przypadku przedterminowej całkowitej lub częściowej spłaty kredytu, spłata nastąpi w walucie do której kredyt jest indeksowany lub denominowany, a § 7 ust. 3 : spłaty kredytu będą dokonywane poprzez bezpośrednie potrącanie przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy. Otwarcie i prowadzenie rachunku walutowego służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu jest bezpłatne w okresie spłaty tego kredytu. Kredytobiorca udzielił bankowi pełnomocnictwa do pobierania w imieniu kredytobiorcy z rachunku walutowego środków pieniężnych z zaliczeniem ich na spłatę kredytu.

(aneks k. 50-50v.)

W dniu 13 czerwca 2014 roku zawarty został między bankiem a A. i J. K. datowany na 5 czerwca 2014 roku aneks nr (...) do umowy kredytu sporządzonej w dniu 10 lipca 2008 roku, mocą którego dokonano zmiany umowy w ten sposób, że dodano w § 4 ust. 9 stanowiący, że do czasu gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe od 978560 PLN bank będzie pobierał prowizję za zwiększone ryzyko banku z tytułu występowania niskiego wkładu własnego, która pobierana jest z góry i każdorazowo obejmuje 36 miesięczny okres pierwsza prowizja obejmuje 36 miesięczny okres rozpoczynający się w dniu 1 lipca 2014 roku, skreślono zaś § 9. ust. 7, 9 oraz 10.

(aneks do umowy kredytu k. 567-568 i k. 51-)

W dniu 23 lipca 2008 roku doszło do wypłaty pierwszej transzy kredytu, która po przeliczeniu przez Bank wynosiła 307.593,65 CHF, łącznie kredyt wypłacono w 10 transzach- ostatecznie saldo kredytu po przeliczeniu przez bank wyliczone zostało na 477.942,68 CHF. Łączna kwota wypłacona przez bank wyniosła 999989,99 PLN.

J. i A. K. (1) dokonali w okresie od 1 lipca 2008 roku do 30 września 2016 roku spłaty rat kapitałowo w kwocie 151504,29 PLN i rat odsetkowych w kwocie 88632,00 PLN. Nadto tytułem prowizji dotyczącej niskiego wkładu własnego zapłacili na rzecz Banku kwoty: 2090 zł w dniu 28 lipca 2008 roku, 17509 zł w dniu 29 lipca 2011 roku, 13228 zł w dniu 21 lipca 2014 roku, 3097 zł w dniu 31 lipca 2017 roku.

Od 18 lipca 2013 roku dokonywali spłaty kredytu w CHF – dokonali od dnia 23 marca 2019 roku spłaty kredytu w walucie CHF w kwocie 82820,97 CHF. Nadto w wykonaniu postanowień umowy zapłacili pozwanemu opłatę za wycenę nieruchomości wynoszącą 400 zł.

(dowód: zestawienie transakcji k. 666-675, zestawienie transakcji k. 676-722, zestawienie transakcji k. 716-722, zaświadczenie k. 147, zaświadczenie o wysokości spłat k. 148-149, zaświadczenie o stopie odsetek k. 150, potwierdzenia przelewu k. 151, 152, 153, zaświadczenia k. 1312-1319, potwierdzenie przelewu k. 1320)

Kursy waluty CHF stosowane przez bank i kantory były odmienne od kursu średniego ustalanego przez NBP.

(tabela k. 860, wydruk kursów z kantoru baksy k. 988-1055, kursy banku (...) k. 54, 134-143, tabela k. 144, k. 1207-1210)

W 2008 roku i później kurs waluty CHF był ustalany przez Bank w codziennie między 8.30 a 9.00 na bazie kursów walut obcych na rynku międzybankowym – krzyżowo jeżeli chodzi o kurs franka. Najpierw pracownik ręcznie wybierał- ustala kurs USD/PLN i ten kurs przeliczał przez kurs USD/CHF i kurs USD/PLN dzielił przez USD/CHF. Kursy pobierane były z platformy R. –kursy średnie z kursów sprzedaży a kupna. W drugim kroku aplikacja, która posługiwał się Bank uwzględniała marże kursowe doliczając jej do kursu średniego przy kursie sprzedaży i odliczając przy kursie kupna. Marże ustalał komitet bankowy. Dla franka powstawały dwie pary kursów kupna i sprzedaży – dla transakcji gotówkowych, bezgotówkowych i dodatkowo od stycznia 2015 roku trzecia para dla rozliczeń kredytów indeksowanych we franku z niższym spreadem. Jeżeli w ciągu dnia zaistniały istotne zmiany kursów na rynku międzybankowym bank sporządzał drugą tabelę. Tabele były publikowane w oddziałach banku i w internecie.

Zakup franka na rynku między bankowym przez bank nie był przyporządkowany do konkretnej umowy kredytu, ma zaspokoić ogólne potrzeby płynnościowe banku. Bank ma przychód przy wymianie walutowej. Dla wypłaty kredytu nie były potrzebne franki – były one potrzebne celem zabezpieczenia się banku przed ryzykami.

(zeznania świadka K. M. od 01:05:01 do 01:43:05 protokół rozprawy z dnia 08 kwietnia 2019 roku, wydruki z systemu pozwanego k. 806-807)

Bank księgował ten kredyt jako walutowy w swoich księgach rachunkowych. W konsekwencji powstania tego rodzaju aktywów w CHF bank zabezpieczał się – swoją otwartą pozycję walutową spowodowaną udzielaniem kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego przede wszystkim poprzez zakup franka na rynku międzybankowym poprzez transakcje CIRS- kilkuletnie (około pięcioletnie) i SWAP- krótkoterminowe, depozytów bowiem w tej walucie było niewiele. transakcje te nie były przyporządkowane do danej umowy kredytu. W ofercie Banku (...) nie było nigdy kredytu, którego wypłata mogła nastąpić w CHF. Bank nie oferował instrumentów zabezpieczających kredytobiorcę przed ryzykiem walutowym.

(zeznania świadka J. C. (1) protokół rozprawy z dnia 08 kwietnia 2019 roku od 00:09:40 do 01:04:59)

W dniu 30 marca 2017 roku powodowie uzyskali opinię J. C. (2) dotyczącą wyliczenia całkowitego kosztu kredytu umowy z dnia 10 lipca 2008 roku.

(opinia k. 52-53 z załącznikami k. 54-64)

W dniu 5 kwietnia 2017 roku A. i J. K. przesłali do Banku pismo datowane na 3 kwietnia 2017 roku zawierające oświadczenie o uchyleniu się przez nich od skutków oświadczenia woli w postaci zawarcia umowy o kredyt hipoteczny sporządzonej dnia 10 a zawartej 11 lipca 2008 roku, jako podstawę wskazując wprowadzenie ich w błąd przez bank co do faktycznych kosztów kredytu poprzez zadeklarowanie niższego całkowitego kosztu kredytu, niż był on w rzeczywistości, w wyniku pominięcia w umowie wysokości prowizji z tytułu stosowania podwójnych klauzul waloryzacyjnych. CKK wynosić powinno 1.018.125,34 PLN, czyli o 53728,10 PLN więcej niż wyliczył to bank. Dodatkowo bank wprowadził ich w błąd poprzez nieuwzględnienie w koszcie kredytu dodatkowego wynagrodzenia które utrzymywał z tytułu stosowania podwójnych klauzul indeksacyjnych – dzięki tego mechanizmowi wysokość wynagrodzenia banku jest wyższa o 89044,96 PLN, niż byłaby gdyby do waloryzacji był stosowany tylko jeden kurs. wskazali, że błąd wykryli zapoznając się z powyższą opinią J. C. (2). W związku z tym zażądali zwrotu przez bank w terminie 7 dni od otrzymania tego oświadczenia wszystkich zapłaconych bankowi rat kapitałowo-odsetkowych od

dnia zawarcia umowy do dnia 23 września 2016 roku w wysokości 240.136,29 PLN i 47995,89 CHF oraz nienależnych składek z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w wysokości 32927 PLN, a także kwot zapłaconych po tej dacie jako nienależnego świadczenia wskutek odpadnięcia podstawy prawnej ich otrzymywania. Bank pismo to otrzymał w dniu 10 kwietnia 2017 roku.

(pismo z 3 kwietnia 2017 roku k. 65-67, dowód nadania k. 68, zpo k. 69)

Bank (...) S.A. w swoich sprawozdaniach i księgach rachunkowych wskazany kredyt ujmował jako kredyt walutowy.

(sprawozdania za 2006-2010 rok k. 1180-1185, sprawozdanie za 2018 rok z działalności Banku (...) k. 1304-1305)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o dowody wyszczególnione powyżej. W zakresie dowodów z dokumentów ich autentyczność i prawdziwość nie była podważana przez strony procesu, Sąd również nie widział podstaw do ich kwestionowania.

Dla ustalenia stanu faktycznego – w kontekście żądań strony powodowej znaczenia nie miał także regulamin nr R 99, jako że nie obowiązywał on w dacie zawarcia spornej umowy, więc nie mógł mieć wpływu na ocenę abuzywności postanowień umowy łączącej strony (k. 461-479)

Podobnie istotny podgląd w sprawie Prezesa UOKiK wydany w innych sprawach pozostawał bez wpływu na ustalenia faktyczne w sprawie, jako że nie był on wydany w związku ze sprawą niniejszą. (k. 19-63)

Kolejno postawy ustalenia stanu faktycznego jak i wpływu na dokonane w sprawie rozważania nie mogła stanowić opinia prawna sporządzona dla (...) Banków (...) załączona do odpowiedzi na pozew k. 212-219. Sąd uznał, że stanowi ona de facto rozwinięcie stanowiska procesowego strony pozwanej. Taki sam status przyznać należało następującym dokumentom:

- 1) informacji w zakresie skutków projektu ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i pożyczki. Wpływ na instytucje finansowe sporządzona przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (k. 601-665);
- 2) stanowisko ZBP w zakresie projektu ustawy antyspreadowej k. 928-930;
- 3) zmian kursów CHF w stosunku do innych walut niż PLN w okresie 1991-2017 k. 906-912;
- 4) pismo z września 2002 roku NBP k. 912
- 5) raport Rzecznika Finansowego z czerwca 2016 roku k. 70-119
- 6) Opinia Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego z 2013 roku ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu (k.494-506);
- 7) rekomendacja G dotycząca zarządzania ryzykiem stopy procentowej k. 570-599
- 8) ogólnopolskiego raportu o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości k. 1080-1095,
- 9) publikacji „Etyka Sprawiedliwość i racjonalność w dorobku nauki o finansach w latach 1918 -2018 k. 1096-1110;
- 10) wyroki wydane w innych sprawach (k. 809-818, 820- 834), orzeczenie arbitra (k. 836-841, 843-848, 850-854, 856-860, wyrok Sądu hiszpańskiego z tłumaczeniem k. 931- 982, k. 1225a-1142, 1143, 1154);
- 11) tabele k. 154-156.
- 12) informacji ze strony rzecznika finansowego k. 1056;

13) artykułów k. 1068- 1079, 1189-1191

14) umów (...)Bank k.1057- 1067, załącznika do umowy (...) k. 1325-1327

Sąd uznał również, że bez znaczenia dla rozpoznania sprawy pozostaje to jaki procent kredytów hipotecznych udzielonych w 2008 roku klientom indywidualnym stanowiły kredyty złotowe nieindeksowane a jaki indeksowane, przedstawienia regulaminu wynagradzania pracowników, jak i analizy dotyczące przygotowania i wprowadzenia oferty kredytu indeksowanego do CHF w pozwanym banku. To nie całość działalności pozwanego banku podlegała ocenie w niniejszym postępowaniu, lecz zachowanie banku w relacji z powodami, podobnie jak scenariusze zmiany kursu walutowego jakie obowiązywały w pozwanym banku w 2008 roku- w efekcie oddalił wniosek powodów o zobowiązanie banku do złożenia tych informacji i dokumentów.

Oceniając zeznania przesłuchanych w sprawie świadków Sąd uznał, że w zasadzie bez większego znaczenia dla rozpoznania sprawy pozostawały zeznania A. P.– protokół rozprawy z dnia 5 września 2018 roku od 00:27:48 do :53 do 00:41:34- która choć była pracownikiem pozwanego banku także w 2008 roku to nie ona, a P. O., obsługiwała powodów w ramach zawarcia ocenianej umowy kredytu. W efekcie nie mogła ona mieć wiedzy co do tego jak wyglądały czynności podejmowane przez pracownika pozwanego Banku w stosunku do powodów, w tym jaki był zakres informacji im przekazanych. Świadek ten co prawda wskazywał na istnienie pewnych procedur - instrukcji kredytowania, w których jak wskazała były zawarte czynności techniczne do wykonania, ale gdyby faktycznie dokument taki istniał niewątpliwie zostałby on przez pozwanego złożony do akt sprawy. W efekcie w oparciu o zeznania tego świadka nie sposób było ocenić czy a jeśli tak to w jakim zakresie postępowanie świadka w stosunku do klientów banku chcących zawrzeć umowę kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF wynikało ze stosowania takiej instrukcji a na ile stanowiło jej własną praktykę. W oparciu o jej zeznania nie sposób było odtworzyć treści tego dokumentu, w tym czy w ogóle kwestie związane z informacyjnym obowiązkiem pracowników banku wobec kredytobiorców były w niej uregulowane. Potwierdziła ona przy tym że P. O. – który przyjmował dokumenty od powodów i obsługiwał ich przy zawarciu umowy kredytu pracował z nią w jednym oddziale, jednak nie brała ona udziału z nimi w jednych szkoleniach. Podobnie wskazała, iż to jej praktyką było udostępnianie klientom projektu umowy. Co prawda świadek potwierdziła, że klienci mieli możliwość dokonywania spłat bezpośrednio w CHF również w 2008 roku, jednak nie wiadomo czy informację o takiej ofercie rachunku bankowego powodowie uzyskali od obsługującego ich P. O., przy tym również świadek przyznała, że nie informowała o takiej możliwości swoich klientów. Wskazała również że nie było zakazu negocjowania jakichkolwiek postanowień, jednak potwierdziła, że zdarzało się jedynie uwzględnianie negocjacji w zakresie marży i prowizji, które były wprowadzane do umowy kredytowej sporządzonej według wzoru funkcjonującego u pozwanego. Potwierdziła przy tym, że nie rozmawiała z klientami o sposobie ustalania kursów walut.

Co istotne potwierdziła ona, że dokument parametry wyjściowe symulacji to nie był dokument którym posługiwali się doradcy kredytowi banku. Zasady obsługi klientów banku przez tego świadka nie stanowił zatem podstawy do ustalenia, jak faktycznie byli obsługiwani powodowie przez innego pracownika Banku.

W zakresie zeznań świadka T. P. – protokół rozprawy z dnia 05 września 2018 roku od 00:17:44 do 00:27:47 Sąd uznał, że pozostawały one bez znaczenia dla rozpoznania sprawy. Świadek ten był pracownikiem pozwanego od 2013 roku, a zatem nie brał on udziału w zawarciu umowy kredytu. Co prawda to on w imieniu banku podpisał aneks do umowy kredytu z dnia 13 czerwca 2014 roku dotyczący zmiany postanowień umowy odnoszących się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego na prowizję, ale wskazał, że nie miał on żadnego kontaktu z kredytobiorcami podpisując umowę bez ich obecności.

Wniosek o przesłuchanie świadka M. W. został cofnięty przez pozwanego w piśmie procesowym z dnia 12 września 2018 roku k. 1136 tom VI

W zakresie zeznań świadka J. C. (1)- protokół rozprawy z dnia 08 kwietnia 2019 roku od 00:0940 do 01:04:59- Sąd dał jego zeznaniom jako konsekwentnym i logicznym wiarę w całości. Świadek ten jako zatrudniony w dziale

banku odpowiedzialnym za transakcje międzybankowe niewątpliwie posiadał wiedzę w zakresie faktów co do których zeznawał. Sąd miał co prawda na uwadze, na wskazania świadka z jakich przyczyn analizowany kredyt był ujmowany przez bank jako walutowy, jednak mieć należało na uwadze, że argumentacja świadka odnosiła się do aspektu ekonomicznego a nie prawnego tego kredytu i nie zwalniając Sądu od oceny prawnej analizowanej umowy kredytu przez pryzmat obowiązujących przepisów prawa.

Sąd dał również wiarę zeznaniom świadka K. M. od 01:05:01 do 01:43:05 protokół rozprawy z dnia 08 kwietnia 2019 roku- pracownika pozwanego pracującego w departamencie odpowiedzialnym za ustalanie kursu waluty do tabel kursowych. Świadek ten w jasny i spójny sposób opisał zasady tworzenia przez bank tabeli kursowych.

Sąd uznał, że bez znaczenia dla rozpoznania sprawy pozostawały zeznania świadka M. S. od 01:21:19 do 01:30 :16 protokół rozprawy z dnia 13 kwietnia 2019 roku, które dotyczyły jedynie zmiany regulaminu w 2011 roku, kiedy doszło o wpisania do niego metodologii zmiany kursów waluty. Sąd nie widział przy tym podstaw do kwestionowania ich wiarygodności.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powodów uznając je za logiczne i konsekwentne. Sąd miał co prawda na uwadze, że powodowie byli żywotnie zainteresowani w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu, jednak ich zeznania były nie tylko wewnątrznie spójne, ale i nie pozostawały w sprzeczności z dokumentami zgromadzonymi w aktach sprawy.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego zgłoszony przez pozwanego w odpowiedzi na pozew (zmieniony w piśmie z dnia 22 października 2018 roku k. 1258) uznając, że pozostawał on bez znaczenia dla rozpoznania przedmiotowej sprawy. Sprawa niniejsza nie wymagała zasięgnięcia wiadomości specjalnych dla jej rozstrzygnięcia, w kontekście zwłaszcza oceny przez pryzmat przepisów prawa postanowień wprowadzających do umowy mechanizm indeksacji oraz odnoszących się do kursu waluty do przeliczeń związanych z umową. Fakty natomiast o charakterze ogólnym związane z oprocentowaniem kredytów indeksowanych do CHF na rynku polskim, ryzykiem związanym z wahaniami kursów walut, kosztami ponoszonymi przez bank w związku z koniecznością domknięcia pozycji walutowej, ustalenia rynkowego charakteru kursów stosowanych przez pozwanego, brakiem korzyści po stronie banku w efekcie zmiany kursu waluty i metod ewidencjonowania także nie miały dla dokonania tej oceny znaczenia.

Co do zaś faktu obejmującego metodę ustalania kursu waluty CHF stosowaną przez pozwanego Bank wskazać należy, że dowód ten był zbędny także z tej przyczyny, iż zeznania świadka M. dostarczyły w tym zakresie pełnej wiedzy co do stosowanej przez bank praktyki. Odnośnie zaś do transakcji CIRS i SWAP i metod ewidencjonowania tego kredytu w księgach i sprawozdaniach – fakty te po pierwsze nie tylko nie miały finalnie znaczenia dla rozpoznania sprawy, ale co więcej wynikały tak z dokumentów w postaci sprawozdań przedłożonych przez pozwaną jak i zeznań zawnioskowanego przez nią świadka C.. To zatem czy bank i o ile się wzbogacił kosztem kredytobiorców na wroście CHF nie miało znaczenia dla rozpoznania sprawy- umowę Sąd analizował przez inny pryzmat.

Sąd oddalił również jako bezprzedmiotowy wniosek strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego bowiem po pierwsze strona pozwana nie kwestionowała poprawności wyliczeń świadczeń uiszczonych na jego rzecz w wykonaniu spornej umowy składających się na roszczenie objęte sporem. Wobec stwierdzenia, że umowa jest nieważna i istniała podstawa do zwrotu tego świadczenia przez pozwanego czynienie dalszych ustaleń w zakresie objętym tezą dowodową z opinii było bezcelowe.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jako zasadne podlegało uwzględnieniu w zdecydowanej części.

Przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie były w pierwszej kolejności dwa żądania strony powodowej – o ustalenie nieważności umowy z dnia 11 lipca 2008 roku oraz o zapłatę kwoty stanowiącej równowartość świadczenia spełnionego na rzecz pozwanego w wykonaniu tej umowy.

W ocenie Sądu powodowie posiadali interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. w żądaniu ustalenia nieważności umowy, niezależnie od zgłoszonego pod osąd sądu żądania zapłaty.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Niewątpliwie, czego dowiodło niniejsze postępowanie i stanowiska stron, istnieje między nimi spór w zakresie wskazanej kwestii. Mieć należało jednocześnie na uwadze, że co prawda powodowie zgłosili w niniejszej sprawie żądanie zapłaty, niemniej jednak wyrok wydany w tym zakresie sporu istniejącego między stronami nie zniweluje. Wskazania wymaga bowiem, że na chwilę zamknięcia rozprawy umowa nie została wypowiedziana, nie została ona również wykonana w całości przez powodów, a miała ona charakter długoterminowej.

O przysługiwaniu powodom interesu prawnego przesądzała literalna treść art. 365 i 366 k.p.c. z których wynika, że strony wiąże wyłącznie sentencja wydanego wyroku. A wypunktowania wymaga, że w orzecznictwie istnieje rozbieżność stanowisk na tle związania stron procesu motywami rozstrzygnięcia zapadłego w podobnej sprawie (v. choćby wyrok sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2019 r. w sprawie I CSK 708/17, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2019 roku III CZP 27/19). Tymczasem wyrok ustalający że umowa jest nieważna umowy przesądzi nie tylko o możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń, ale również w sposób ostateczny rozstrzyga o braku obowiązku spełniania na rzecz banku świadczeń w przyszłości, a więc o zezwoleniu na zaprzestanie spłaty kolejnych rat kredytu. Orzeczenie ustalające sądu znosi więc wątpliwości stron i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy- oparte na żądaniu jej wykonania.

Co więcej słusznie podnieśli powodowie, że ich interes wyraża się także w skutkach jakie wyrok ustalający będzie miał dla ustanowionego zabezpieczenia umowy kredytowej w postaci hipoteki. Sąd miał wprawdzie na względzie, że co do zasady powództwo o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym, nie zaś powództwo o ustalenie w trybie art. 189 k.p.c., jest właściwym instrumentem prawnym dla rozstrzygnięcia sporu w kwestii praw wpisanych do księgi wieczystej, wynikającego m.in. z nieważności umowy lub stwierdzenia, że nie została ona zawarta a stanowiła podstawę wpisu w księdze wieczystej (v. III CSK 67/18 postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2018 roku).

Niemniej jednak Sąd uznał, że w okolicznościach niniejszej sprawy uwzględnwszy również powyższe wskazania to powództwo o ustalenie pełniej będzie realizowało interes powodów. W tym względzie podzielić należało stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r. (II CSK 745/16), że powództwa z art. 189 k.p.c. i 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 790 ze zm.) realizują odrębne kategorie roszczeń procesowych i stanowią dwa niezależne środki ochrony prawnej, oparte na odmiennych przesłankach i zmierzające do osiągnięcia odmiennego celu. Do zbiegu roszczeń z tych podstaw mającego charakter konkurencyjny dochodzi jedynie wtedy, gdy powództwo z art. 10 ustawy w całości zaspokaja interes powoda. Powództwo określone w tym przepisie jest bowiem powództwem służącym zaspokojeniu roszczenia typu rzeczowego i pozostaje w ścisłym związku z ustrojową funkcją ksiąg wieczystych. Sama więc możliwość żądania uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie oznacza braku interesu prawnego powoda, bo powództwo z art. 189 k.p.c. służy udzieleniu ochrony również w zakresie innych skutków prawnych mogących wynikać ze stosunku, który powód kwestionuje i które może usunąć wyrok stwierdzający nieważność umowy ex tunc. Jak wskazał Sąd Najwyższy brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Orzeczenie stwierdzające nieważność umowy kredytowej łączącej strony niweczy jej skutki ex tunc i z uwagi na związanie zarówno stron, jak i innych sądów jego treścią z mocy art. 365 § 1 k.p.c., jako swoisty prejudykat, ma istotne znaczenie dla dalszych czynności stron i orzeczeń sądów.

W ocenie Sądu wyrok ustalający nieważność umowy stanowił będzie dokument w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece stanowiący podstawę wykreślenia prawa rzeczowego z działu IV księgi wieczystej

nieruchomości stanowiącej własność powodów, a nawet gdyby tego stanowiska nie podzielić, to będzie on miał charakter prejudycjalny w sprawie o usunięcie niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wykreślenie hipoteki z księgi wieczystej.

Reasumując powodom przysługiwał interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy. Wskazania w tym miejscu wymaga, iż wprawdzie powodowie wskazali, iż żądają ustalenia nieważności umowy kredytu, w tym z uwagi na sprzeczność z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. W ocenie Sądu takie określenie żądania w świetle argumentacji przedstawionej w pozwie i pismach procesowych wskazywało jedną, ale nie wyłączną podstawę prawną stwierdzenia nieważności o jaką powodowie opierali żądanie ustalenia. Jednocześnie uwzględniając, że nieważność stosunku prawnego Sąd winien brać pod uwagę z urzędu niezależnie od stanowiska wyrażanego w tym zakresie przez strony i nie jest związany podstawą prawną żądania podawaną przez strony, Sąd władny był dokonać oceny i uwzględnić żądanie ustalenia nieważności umowy w oparciu o inne przepisy prawa.

W zakresie żądania zapłaty podstawę prawną roszczenia stanowił art. 410 k.p.c. Strona powodowa twierdziła, że umowa zawarta między stronami była nieważna, a w efekcie świadczenie spełnione na rzecz pozwanego było nienależnym na poparcie czego powołała szereg argumentów natury prawnej. Odnosząc się w kolejności do każdego z nich wskazać należy, co następuje.

W pierwszej kolejności zaznaczenia wymaga, iż strona pozwana niewątpliwie miała status przedsiębiorcy w rozumieniu tak przepisów kodeksu cywilnego jak i ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, zaś powodowie byli konsumentami w rozumieniu przepisów wskazanych ustaw. Umowa kredytu nie została bowiem małżonków K. zawarta w związku z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą lub zawodową, środki z umowy kredytu posłużyć miały i faktycznie wykorzystane zostały na zakup nieruchomości oraz budowę i wykończenie budynku mieszkalnego na tej nieruchomości.

Sprzeczność umowy z art. 69 ustawy Prawo bankowe i art. 353¹ k.c.

W ocenie Sądu nie sposób było podzielić argumentacji strony powodowej, by postanowienia umowy kredytu były sprzeczne z treścią art. 69 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. 2002, Nr 72, poz. 665 t.j.) w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy i 353¹k.c.

Sąd uwzględnił przy tym także brzmienie ówczesnie obowiązującego art. 5 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 7 ustawy Prawo bankowe stanowiącego, iż do czynności bankowych należy między innymi udzielanie kredytów, oraz że czynnościami tymi są także prowadzenie przez banki skupu i sprzedaży wartości dewizowych.

W ocenie Sądu umowa o kredyt zawarta między stronami wypełniała dyspozycję art. 69 ust. 1 i 2 cytowanej ustawy. A mianowicie z jej treści wynikało jednoznacznie, że pozwany zobowiązuje się oddać powodom jako kredytobiorcom na czas oznaczony kwotą środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel. Umowa ta określała kwotę i walutę kredytu- literalna treść umowy wskazywała, że jest to kwota w złotych polskich - w § 2 ust. 1 umowy kwota kredytu określono na 1.000.000 PLN.

Zaznaczenia wymaga, że o tym, iż walutą kredytu było PLN świadczy nie tylko kwota kredytu wskazana jednoznacznie w umowie w PLN, ale także z formułowanie zawarte w 2 ust. 2 in fine o treści : „zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowe”. Zmiany kursów walut mogły mieć wpływ jedynie na wysokość kredytu zaciągniętego w PLN, bowiem na wysokość zobowiązania kredytobiorcy wyrażonego po indeksacji w CHF zmiana kursu waluty franka szwajcarskiego wpływu mieć nie mogła.

Zauważenia wymaga, iż na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń- nie tylko sum gwarancyjnych jakie miały wynikać z umów ubezpieczenia nieruchomości czy umowy ubezpieczenia na życie, ale przede wszystkim z zabezpieczenia hipotecznego, w którym wartość hipoteki kaucyjnej wyrażona była w PLN- do sumy 1.700.000 PLN (§ 9 ust. 1 pkt 1 umowy). Jak wynikało z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece według stanu na chwilę zawarcia umowy hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w

oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. (v. również Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 25 marca 2011 r. IV CSK 377/10, Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14).

Co więcej również treść Regulaminu obowiązującego w dacie zawarcia spornej umowy przemawiała za przyjęciem, że kredyt udzielony powodom był kredytem złotowym, a mianowicie w § 2 zawierającym definicję pojęć w punkcie 18 wskazane było, że kredyt indeksowany kursem waluty obcej – to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku, w § 3 ust. 1 stanowiąc zaś, że kredyt udzielony jest w PLN, a jedynie może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Również kwoty wnioskowanego kredytu miały być wyrażone w PLN (§ 3ust. 9)

Wreszcie zwrócić uwagę należało na brzmienie § 9 regulaminu, w którym wskazano, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych. W ocenie Sądu również cytowane postanowienie potwierdza, konstatację, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym nie czyniąc z tego kredytu stricte kredytu udzielonego w walucie obcej- nadal był to kredyt złotowy, zadłużenie przeterminowane miało być wyrażone finalnie nie w CHF, lecz w PLN.

Co prawda w ust. 2§ 2 postanowiono, że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.

W ocenie Sądu jednak zastosowany w umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwila wykonania zobowiązania banku do wypłaty kredytu, co nastąpi w złotych polskich, zostanie przeliczone na walutę obcą- na CHF i kredytobiorca będzie zobowiązany do dokonania spłaty kredytu w wysokości wynikającej z tak dokonanego przeliczenia i w ratach ustalonych w CHF.

Wyrażnie na taki cel zastosowania mechanizmu indeksacji wskazywały wyżej przytoczone postanowienia regulaminu kredującego stosunek prawny między stronami jak i § 7 ust. 1 umowy dotyczący spłaty kredytu, który stanowił, że kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 -w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

W ocenie Sądu wprowadzenie zaś do umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo Bankowe pozostając w zgodzie z art. 353¹k.c.

Podzielić należało w tym względzie stanowisko wyrażane w orzecznictwie, że jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, to jest dopuszczalne, zgodnie z art. 358 k.c. aby wypłata i spłata kredytu następowała w walucie polskiej albo w tej walucie, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności. Wniosek taki ma zastosowanie do umów z właściwie sporządzoną klauzulą waloryzacyjną (indeksacyjną, denominacyjną, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, oraz z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14, Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 października 2019 r. IV CSK 309/18)

Zdaniem Sądu strony umowy kredytu korzystając z zasady swobody umów wyrażonej art. 353¹ k.c. mogły zatem w umowie zawrzeć postanowienia różnicujące walutę kredytu w zakresie zobowiązania banku wypłacającego kredyt i walutę zobowiązania kredytobiorcy – walutę kredytu do spłaty. Podkreślenia wymaga, że treść art. 69 ustawy

Prawo bankowe w dacie zawarcie spornej umowy nie kreowała bezwzględnie obowiązującej normy prawnej, z której wynikałoby, że waluta kredytu winna być tożsama w zakresie waluty wypłaty i spłaty kredytu.

W kontekście powyższych ustaleń i rozważań Sąd za całkowicie niezasadną uznał argumentację pozwanego zmierzającą do wykazania, że walutą kredytu był frank szwajcarski. To że kredyt tego rodzaju był jako walutowy prezentowany w księgach rachunkowych i sprawozdaniach pozwanego banku, nie mogło mieć znaczenia dla oceny prawnej tego kredytu. Podobnie bez wpływu dla ustalenia waluty kredytu pozostawało to, że celem usunięcia ryzyka walutowego – tak zwanej otwartej pozycji walutowej – bank zawierał krótkoterminowe (do 5 lat) transakcje na rynku międzybankowym, w oparciu o które nabywał walutę CHF. Co istotne transakcje te nie były przyporządkowane do danej umowy kredytu, nie były one konieczne dla wykonania zobowiązania pozwanego polegającego na wypłacie środków z umowy kredytu w PLN, nie z nich pochodziły środki na wypłatę kredytu. Umowy te stanowiły bowiem skutek zawarcia takiego rodzaju umowy kredytu a dokładnie dokonanej wypłaty kredytu, których celem nie było wykonanie umowy kredytowej, ale zabezpieczenie się przez bank przed ryzykiem wahań kursowych. Co więcej gdyby podzielić stanowisko pozwanego banku, iż walutą kredytu od samego początku był frank szwajcarski uznać należałoby, że umowa ta jest w oczywisty sposób sprzeczna z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy prawo bankowe, bowiem w umowie tej nie była wskazana kwota kredytu w walucie CHF. Jeżeli zatem zobowiązanie banku miało być wyrażone, jak w ocenie Sądu niezasadnie twierdził pozwany, w tej walucie, wobec nieokreślonej na chwilę zawarcia umowy kwoty kredytu w CHF umowę uznać należałoby za nieważną, umowa taka nie zawierałaby bowiem jednego z essentialia negotii umowy kredytu. Przy tym określenie kwoty kredytu – zobowiązania banku - w CHF w momencie dokonywania jego wypłaty nie sanowałyby tego braku, niezależnie od tego, że wobec abuzywności postanowienia umownego dotyczącego kursu waluty do dokonania tego przeliczenia, o czym szczegółowo niżej, dokonanie takiej operacji rachunkowej byłoby niemożliwe do wykonania.

W ocenie Sądu stanowisko strony pozwanej w tym zakresie stanowiło jedynie przejaw przyjętej strategii procesowej, nieznajdującej potwierdzenia w treści umowy zawartej między stronami, według co istotne wzorca umowy skonstruowanego przez sam bank.

W świetle powyższych rozważań brak było jednocześnie podstaw do uznania, by kredyt indeksowany do CHF jest nie tyle kredytem ile produktem finansowym zawierającym w sobie pewne cechy kredytu, ramowej umowy o wymianę walut a po części inwestycyjną umowę finansową.

Zdaniem Sądu Kredyt indeksowany do CHF nie może być traktowany jako instrument finansowy, dlatego też nie podlegał on nigdy restrykcyjnym regulacjom dyrektywy MIFID, jak wskazał bowiem w wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r. w sprawie C -312/14 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (R. J. – W.) – (...) Bank (...)/M. L., M. L.) artykuł 4 ust. 1 pkt 2 dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG (MIFID) nie stanowią usługi lub działalności inwestycyjnej w rozumieniu tego przepisu niektóre transakcje wymiany, dokonywane przez instytucję kredytową na podstawie postanowień umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, takiej jak umowa w postępowaniu głównym, polegające na określeniu kwoty kredytu na podstawie kursu kupna waluty mającego zastosowanie przy uruchomieniu środków oraz ustaleniu wysokości rat na podstawie kursu sprzedaży wspomnianej waluty mającego zastosowanie przy obliczaniu każdej raty. Zaznaczenia także wymaga, że stroną transakcji CIRS i SWAP, którymi bank zabezpieczał swoją otwartą pozycję walutową, nie był kredytobiorca, stanowiły one one zatem sposób dodatkowego finansowania działalności banku nie zaś element umowy kredytowej.

Nieważność umowy z uwagi na przepisy ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym

Kolejno Sąd nie stwierdził podstaw do uznania, by postanowienia umowy kredytu naruszały przepisy ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym z dnia 23 sierpnia 2007 roku (Dz. U. z2007 roku nr 171, poz. 1206). Podkreślenia wymaga, iż zgodnie z zawartą w słowniczku pojęć w tej ustawie definicją przez praktyki rynkowe rozumie się przez to działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację

handlową, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta.

Zasadnicze zarzuty powodów w tym zakresie odnosiły się do braku ujęcia w całkowitych kosztach kredytu kosztów spreadu wynikającego z zastosowania do przeliczenia zobowiązania kredytobiorcy na CHF na chwilę wypłaty kursu kupna i na chwilę spłaty kursu sprzedaży. Wskazać należy po pierwsze, że biorąc pod uwagę wartość umowy kredytu zastosowania do niej nie miały przepisy ustawy o kredycie konsumenckim, a zatem pozwany bank nie był zobowiązany do podania w rzeczonyj umowie całkowitego kosztu kredytu.

Jak wynikało z art. 4 ust. 1 cytowanej ustawy praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu.

Za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk. Praktyki te nie podlegają ocenie w świetle przesłanek określonych w ust. 1. (ust. 2)

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy Praktykę rynkową uznaje się za zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Z mocy art. 6 ust. 2 cytowanej ustawy w razie wątpliwości za istotne informacje, o których mowa w ust. 1, uważa się informacje, które przedsiębiorca stosujący praktykę rynkową jest obowiązany podać konsumentom na podstawie odrębnych przepisów.

zgodnie z art. 6 ust. 3 1) wprowadzającym w błąd zaniechaniem może być w szczególności:

zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu; nieujawnienie handlowego celu praktyki, jeżeli nie wynika on jednoznacznie z okoliczności i jeżeli powoduje to lub może spowodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął.

Zaznaczenia wymaga, że uwzględniając przedmiot umowy z 11 lipca 2008 roku nie sposób było uznać, by istniały jakiegokolwiek przepisy prawa kreujące obowiązek banku do podania w umowie całkowitego kosztu kredytu, jak i określające zasady jego ustalania.

Podstawy takiej nie mogły stanowić przepisy ustawy o kredycie konsumenckim z dnia z dnia 20 lipca 2001 roku, bowiem z mocy art. 3 ust. 1 pkt 1 tej ustawy jej przepisy nie znajdowały zastosowania do zawieranych z konsumentami umów kredytu na kwotę przekraczającą 80.000 zł albo równowartość tej kwoty w innej walucie niż waluta polska.

Co więcej nawet przepisy wskazanej ustawy nie przewidywały obowiązku doliczenia kosztów spreadu co (...). Jak wynikało bowiem z art.7 ust. 1obowiązującej w chwili zawarcia umowy kredytowej przez strony ustawy o kredycie konsumenckim całkowity koszt kredytu oznacza wszystkie koszty wraz z odsetkami i innymi opłatami i prowizjami, które konsument jest zobowiązany zapłacić za kredyt, z wyjątkiem między innymi kosztów wynikających ze zmiany kursów walut.

Wreszcie uwzględnić należało fakt, iż do zastosowania kursów walut obcych miało dojść dopiero na etapie wykonania umowy –na gruncie analizowanej umowy spread oznaczał różnicę pomiędzy stosowanym przez bank kursem kupna waluty obcej mającym zastosowanie do przeliczania kwoty kredytu z PLN na CHF a kursem sprzedaży wykorzystywanym dla przeliczania raty kredytu na złotówki w chwili jego spłaty.

Niewątpliwie zatem w chwili sporządzenia i zawarcia umowy kredytu strony nie znały przyszłego kursu waluty frank szwajcarski a zatem bank nie mógł podać w umowach kredytu kosztu spreadu walutowego uwzględniając tę wartość

w całkowitym koszcie kredytu, który został wyliczony na dzień sporządzenia umowy kredytu. Koszt ten nie był znany kredytodawcy więc nie można było z góry nawet szacunkowo ustalić jego wysokości.

W konsekwencji brak wskazania w umowie na stosowanie spreadów w wyniku podwójnej klauzuli waloryzacyjnej i zaniechanie ujęcia w całkowitym koszcie kredytu wartości spreadu nie mogły stanowić nieuczciwej praktyki rynkowej przy uwzględnieniu treści art. 6 ust. 1 i 2 cytowanej ustawy traktującego kiedy zaniechanie może być uznane za nieuczciwą praktykę rynkową.

Podobnie zaniechanie przez bank podania metodologii ustalania kursu waluty do przeliczeń nie mogło być za nieuczciwą praktykę rynkową uznane. Według ówczesnie obowiązującego stanu prawnego bank z przepisów prawa nie wynikał obowiązek do zawarcia w umowie tego rodzaju postanowień, w szczególności obowiązku takiego nie mogła kreować Rekomendacja S, jako nie stanowiąca źródła prawa powszechnie obowiązującego. Zaznaczenia przy tym wymaga, iż przesądzenie, że zachowanie banku nie stanowiło nieuczciwej praktyki rynkowej pozostawało bez wpływu na ocenę postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. o czym szczegółowo niżej.

Nieważność umowy z uwagi na uchylenie się przez powodów od skutków złożonego oświadczenia woli jako złożonego pod wpływem błędu

Uwzględniając powyższe rozważania Sąd nie podzielił także stanowiska strony powodowej, by powodowie w skuteczny sposób uchylili się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli polegającego na zawarciu umowy kredytu. Nie zostało bowiem wykazane przez powodów, by zostali wprowadzeni przez pozwanego w błąd co do treści umowy kredytu.

Jak wynika z treści art. 84 § 1 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej.

Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, niełożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny). (§ 2)

Jak wskazuje się w doktrynie przepis art. 84 § 1 k.c. wyraźnie uzależnia możliwość uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli, od istnienia błędu co do treści czynności prawnej. Podstawą wyróżnienia błędu co do treści czynności prawnej jest to, czego błąd dotyczy, a mianowicie stopień powiązania konkretnej okoliczności dotkniętej błędem z całokształtem czynności prawnej (zob. B. Lewaszkiewicz-Petrykowska, Glosa do wyr. SN z 15.10.1997 r., s. 306). Mylne wyobrażenie składającego oświadczenie woli dotyczy przede wszystkim tego, o czym stanowi treść czynności prawnej, a nie tylko oświadczenie woli, które jest podstawowym, ale nie jedynym wyznacznikiem treści czynności prawnej (Z. Radwański, w: System PrPryw, t. 2, 2002, s. 395). Treścią czynności prawnej jest zaś treść stosunku prawnego powstającego w wyniku dokonania czynności prawnej, czyli prawa i obowiązki stron tego stosunku (por. Z. Radwański, w: System PrCyw, t. I, 1985, s. 512, komentarz pod red. prof. dr hab. Macieja Gutowskiego do art. 84 Kodeksu cywilnego, 2018 rok wydawnictwo CH Beck)

Jak wyżej podano bank nie był w ogóle zobowiązany do podawania w przedmiotowej umowie całkowitego kosztu kredytu, a zatem zamieszczenie tego rodzaju postanowienia nie kreowało praw i obowiązków stron, mając de facto charakter jedynie informacyjny i szacunkowy, co wynika z § 12 ust. 1 umowy- dokonane zostało to przy przyjęciu określonych wymienionych w tym postanowieniu założeń, a wyliczenie nastąpiło na dzień zawarcia umowy.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 i ust. 2 ustawy prawo Bankowe istotnymi elementami umowy kredytu hipotecznego są: kwota udzielonego kredytu, termin jego spłaty, cel kredytowania, wysokość oprocentowania, liczba i wysokość rat oraz kurs, według którego dokonuje się przeliczenia. W konsekwencji jeżeli całkowity koszt kredytu podany został w umowie błędnie, to błąd ten dotyczył jedynie postanowienia o charakterze informacyjnym, a nie istoty kredytu hipotecznego.

Podanie przez pozwanego bank kwoty CKK nieuwzględniającej spreadu nie mogło być również uznane za wywołujące u powodów błąd istotny. Zaznaczenia wymaga, że strona powodowa nie wykazała, iż gdyby w kwocie całkowitego kosztu kredytu był ujęty spread umowy z powodem by nie zawarła. W tym kontekście wskazania wymaga, że z zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności z zeznań powodów nie wynika, by kwestia całkowitego kosztu kredytu, jego wysokość miała decydujące znaczenie dla podjęcia przez nich decyzji o zawarciu umowy kredytu z pozwanym, wręcz przeciwnie kluczowe znaczenie, jak wynika z ich zeznań, miała kwestia wysokości rat kredytowych, a całkowity koszt kredytu poznali oni dopiero przy podpisywaniu umowy kredytowej w siedzibie banku.

W efekcie powodowie nie udowodnili iż błąd, na który się powołali składając oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli w przedmiocie zawarcia przedmiotowej umowy kredytu po pierwsze odnosił się do treści czynności prawnej a po drugie, że był istotny, co zadecydowało o uznaniu nieskuteczności złożonego przez nich oświadczenia.

Nieważność umowy jako konsekwencja zastosowania niedozwolonych postanowień umownych

Finalnie Sąd dokonał oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ § 1 -3 k.c. w efekcie czego uznał, że postanowienia umowy zawarte w :

W § 2 ust. 2 o treści „Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysyła do kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w B. M. w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowe.

§7 ust. 1 o treści kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) S.A.

§ 9, który stanowił, że dodatkowe zabezpieczenie kredytu do czasu gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 978560 PLN stanowi ubezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim wkładem własnym kredytobiorcy na podstawie umowy zawartej przez Bank (...) z (...) S.A. (ust.7)

Kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu bankowi kosztów ubezpieczenia w wysokości 2090 PLN za pierwszy 36-miesięczny okres trwania ochrony ubezpieczeniowej.(ust. 8)

Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 978560 PLN kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu kosztów ubezpieczenia za kolejny 36-o miesięczny okres udzielonej bankowi przez (...) S.A. ochrony ubezpieczeniowej, o czym kredytobiorca zostanie poinformowany przez bank na piśmie. (ust. 9)

Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 978560 PLN Bank dokona zwrotu proporcjonalnej części składki na rachunek kredytobiorcy za pełne miesiące kalendarzowe pozostające do końca okresu ubezpieczenia za który składka została uiszczona. (ust. 10)

Jak również § 8 ust. 3 regulaminu o brzmieniu: w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

Jak wyżej wskazano powodowie zawierając rzeczoną umowę mieli status konsumenta, a pozwanego przedsiębiorcy. Sąd miał przy tym na względzie, że powodowie mieli wyższe wykształcenie, a powódka ukończyła studia ekonomiczne, jednak żadne z nich z nie miało wcześniej do czynienia z produktem tożsamym do umowy zawartej z pozwanym. Powód wprawdzie miał wcześniej zawartą umowę kredytu w walucie obcej CHF, jednak nie zostało wykazane przez

pozwanego, by była to umowa o konstrukcji tożsamej do analizowanej w niniejszej sprawie. Podkreślenia wymaga przy tym, że umowę tę powód zawarł dużo wcześniej w 2002 roku, jak wynika z wniosku kredytowego opiewała ona wprost na walutę CHF i co więcej zawarta była w zupełnie innym banku. Uwzględniając charakter wykonywanej przez powodów działalności, pozostającej bez związku z bankowością, jak i wskazane wyżej fakty dotyczące wcześniej zawartej umowy przez powoda o kredyt walutowy brak było w ocenie sądu podstaw do stosowania wobec nich podwyższonego miernika staranności.

Definicja przeciętnego konsumenta zawarta została przy tym w art. 2 pkt 8 ustawy z 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, w którym wskazano, iż "dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny". W orzecznictwie wyrażono pogląd, że przy wykładni wzorców umownych ze względu na ich funkcję standaryzacyjną stosować należy metodę obiektywną, a za miarodajny uznawać należy sens dostępny dla typowego adresata wzorca (wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., I CSK 27/07, LEX nr 315565)

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W świetle treści wskazanego przepisu nie uległo wątpliwości Sądu, że uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymaga stwierdzenia łącznego wystąpienia wszystkich wymienionych w nim przesłanek, a zatem analizowane postanowienie umowy zawartej z konsumentem (lub wzorca umownego):

- nie może być postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron,
- nie może być postanowieniem uzgodnionym indywidualnie oraz
- musi kształtować prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Podkreślić przy tym należy, iż ocena postanowień umowy dokonywana być powinna według zasad przewidzianych w art. 385¹ k.c., a zatem według stanu z chwili jej zawarcia oraz w okolicznościach jej zawarcia, przy uwzględnieniu umów pozostających z nią w związku, stosownie do art. 385² k.c. oraz art. 4 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L z 21 kwietnia 1993 r., dalej: „dyrektywa 93/13”). Istotne jest zatem przeprowadzenie kontroli incydentalnej wzorca w chwili zawarcia umowy, a nie jej wykonywania, toteż zmiana warunków ekonomicznych działania powodowego Banku, np. kryzys na rynkach pieniężnych i finansowych, konieczność zachowania płynności i rentowności Banku, jako związane z wykonywaniem umowy, a nie z procesem formułowania wzorca i zawarcia umowy, pozostawały bez znaczenia dla rozważań tym zakresie.

Jak wynika zatem z treści art. 385² k.c. i jak wskazuje się w orzecznictwie artykuł 385¹ k.c. został pomyślany jako norma eliminująca nieuczciwe postanowienia umowne z mocy prawa w taki sposób, że nie stają się one skuteczne w ramach nawiązanego z konsumentem stosunku, ustalenie podstaw abuzywności nie może więc nastąpić dopiero w oparciu o rezultaty ich stosowania. (wyrok SN z dnia 24 października 2019 roku opubl. MonPrBank 2019/11/41)

Również możliwości oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. nie zmienił fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), którą zmieniono m.in. art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (aktualnie t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 128) przez dodanie w ust. 2 po pkt 4 pkt 4a, zobowiązując do zamieszczenia w umowie o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty lub spłaty kredyt i zgodnie z której art. 4 w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie

niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b ustawy, o której mowa w art. 1, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Nowelizacja Prawa bankowego dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz.U. Nr 165, poz. 984) przyznała bowiem kredytobiorcy w zakresie już istniejących stosunków prawnych jedynie dodatkowe uprawnienie do spłaty rat kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej bezpośrednio w tej walucie. Kredytobiorca miał możliwość wyboru formy spłaty, a więc mógł wybrać spłatę w złotych polskich, co oznacza konieczność zamieszczenia w umowie kredytowej, zgodnie z wymaganiami art. 69 ust. 2 pkt 4a, szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. (v. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 28 maja 2014 r.I CSK 607/13)

Wywodzenie z przepisów tej ustawy nowelizującej art. 69 ustawy Prawo Bankowe dalej idących skutków w tym sankcjonujących postanowienia umów zawartych przed dniem jej wejścia w życie, w tym ewentualnego wyłączenia ich spod oceny przez pryzmat art. 385¹ k.c., jest zatem w ocenie Sądu nieuprawnione.

W konsekwencji treść postanowień aneksów zawartych następnie przez powodów z Bankiem nie mogła mieć znaczenia w kontekście oceny postanowień umowy dokonywanej na dzień 11 lipca 2008 roku.

Także sposób wykonania umowy kredytu przez pozwanego, zastosowany przez niego faktycznie kurs CHF dla przeliczeń wynikających z umowy, w tym dla określenia kwoty kredytu jak i wysokości spłat rat w złotych polskich i prowizji pozostawał bez znaczenia dla oceny abuzowności postanowień umowy. To zatem, czy kurs ten był rynkowym czy nie pozostawało bez wpływu na treść rozstrzygnięcia.

W ocenie Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy nie zostało wykazane przez pozwanego, na którym zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. spoczywał ciężar dowodzenia, by analizowane postanowienia umowy były postanowieniami uzgodnionymi indywidualnie ze stroną powodową. O indywidualnie uzgodnionym postanowieniu można mówić wtedy, gdy dane postanowienie powstało poprzez wspólne uzgodnienie jego treści przez konsumenta i przedsiębiorcę. Postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 KC nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować; ale jest nim takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu.

Z zeznań świadka P. – pracownika banku, a który w ogóle nie pamiętał powodów i ich nie obsługiwał, wynika, że umowa zawarta została według wzorca – szablonu obowiązującego w pozwanym banku, stworzonego przez niego. Co prawda w swoich zeznaniach pracownik ten wskazał, że nie było zakazu podejmowania przez klientów negocjacji w zakresie określonych postanowień umowy, jednak jednocześnie tak z jej zeznań jak i dokumentów dotyczących negocjacji w sprawie marży kredytu, wynika, że w zasadzie jedyne negocjacje dotyczyły wyłącznie postanowień obejmujących warunki cenowe- marża, prowizja. Nie podała ona by kiedykolwiek przedmiotem ustaleń stron umowy były analizowane postanowienia umowne. Co więcej istnieniu jakiegokolwiek wpływu powodów na postanowienia dotyczące indeksacji i kursu waluty przeczy również fakt, iż porównanie treści umowy i regulaminu wskazuje, że oceniane postanowienia umowy inkorporowane zostały z regulaminu mającego zastosowanie do tej umowy, a na którego treść co niewątpliwie strona powodowa wpływu żadnego nie miała.

Z zeznań świadka P., jak i powodów nie wynika, by, abstrahując od możliwości złożenia wniosku o negocjacje, istniała realna możliwość poczynienia uzgodnień i zmian w zakresie ocenianych a wypunktowanych wyżej postanowień umowy. Mieć przy tym należało na uwadze, iż z pracownika pozwanego nie wynika, by kiedykolwiek w relacjach z konsumentami była stosowana inna konstrukcja kredytu powiązanego z CHF niż kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, nigdy nie był to kredyt udzielony bezpośrednio w CHF, podobnie nie zostało wykazane, a nie wynikało

to również z postanowień regulaminu, by istniała możliwość zastosowania w umowie negocjowanego kursu waluty do przeliczeń kwoty kredytu przy jego wypłacie czy dla raty przy jej spłacie w PLN.

W ocenie Sądu w oparciu o wniosek kredytowy i wydaną po jego rozpoznaniu decyzję kredytową pozwany sporządził, jak zresztą wynika z uznanych przez Sąd za wiarygodne zeznań powodów, umowę gotową do podpisu według obowiązującego w Banku wzoru i przedstawił ją powodom na spotkaniu wyznaczonym na podpisanie tej umowy. Decyzja powodów co do zawarcia umowy zawierającej klauzulę indeksacyjną nie oznacza automatycznie, że klauzule te zostały z nimi indywidualnie uzgodnione.

W efekcie Sąd przyjął, że analizowane postanowienia umowne nie zostały indywidualnie z powodami uzgodnione.

Kolejno Sąd dokonał oceny czy postanowienia te mają charakter głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Jak wynikało z treści art. 69 Prawo Bankowe oraz na podstawie umowy kredytu udzielonego powodom, bank zobowiązał się do oddania kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie sumy środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązał się do korzystania z tej kwoty i zwrotu wykorzystanej sumy wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty.

Zakres pojęcia „postanowień określających główne świadczenia stron”, którym ustawodawca posłużył się w art. 385¹ § 1 k.c., mógł budzić kontrowersje, ponieważ wysuwane były zapatrywania, że nie ma tu przesądzającego znaczenia to, czy wspomniane świadczenia należą do essentialia negotii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 313/12). Z tej przyczyny zasięg odnośnego pojęcia musi być zawsze ustalany w konkretnym przypadku, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy. Chodzi tu o określenie świadczeń decydujących o istocie związania stron umową, czyli o to, co dla stron umowy jest najważniejsze. Pojęcie to należy zatem interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do elementów umowy kluczowych przedmiotowo. Przemawia za tym treść przepisu, która nie odnosi się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2004 r., I CK 635/03). Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wydanym na gruncie art. 4 ust 2 Dyrektywy 93/13- orzeczeniu z dnia 30 kwietnia 2014 r. sygn. C 26/13 (orzeczenie wstępne w sprawie Á. K. i H. R. v. (...)), „Za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę.”

Sąd miał co prawda na względzie stanowisko judykatury z którego wynikało, że umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385¹ § 1 zdanie drugie KC. Klauzula taka nie określa bowiem bezpośrednio świadczenia głównego, a wprowadza jedynie umowny reżim jego przeliczenia. Postanowienia bankowego wzorca umownego, zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzula tzw. spreadu walutowego), nie dotyczą głównych świadczeń stron w rozumieniu wskazanego przepisu KC. Oznacza to, że klauzule indeksacyjne w umowie nie są postanowieniami o charakterze przedmiotowo istotnym, zatem mogą być objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Postanowienie umowy kredytu zawierające uprawnienie banku do przeliczenia sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (tzw. klauzula spreadu walutowego) nie dotyczy świadczeń głównych stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 KC (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016 nr 11, poz. 134 i z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2019 roku V ACa 814/17)

Niemniej jednak Sąd miał na względzie przy ocenie czy postanowienie umowne dotyczące mechanizmu indeksacji stanowiło główne świadczenie stron w rozumieniu art. 385¹ k.c., iż przepis ten stanowił transpozycję do porządku prawnego art. 4 Dyrektywy stanowiącego w ust. 2, że ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

W ocenie Sądu utrzymanie stosunku prawnego bez uznanych za bezskuteczne postanowień nie było jednak w świetle okoliczności niniejszej sprawy możliwe, w efekcie uznać należało bowiem, że umowa taka byłaby sprzeczna z naturą stosunku kredytu indeksowanego, a strony nie doszły do porozumienia co do wszystkich elementów istotnych umowy, a w konsekwencji umowa taka jest nieważna zgodnie z art. 58 § 1 k.c.. Usunięcie z umowy klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorców doprowadziłoby bowiem nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Tymczasem Trybunał orzekł już, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, a w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązującego przedmiotowej umowy kredytu wydaje się w tych okolicznościach niepewna (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., D., C#118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52). Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.UE.L z 1993 r., Nr 95, str. 29) należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu tego przepisu obejmuje warunek umowny, taki jak na przykład ujęty w umowie o kredyt w walucie obcej, który nie był indywidualnie negocjowany i na mocy którego kredyt należy spłacić w tej samej walucie obcej co waluta, w której został on zaciągnięty, w wypadku gdy warunek ten określa podstawowe świadczenie charakteryzujące tę umowę. W konsekwencji warunku tego nie można uznać za nieuczciwy, o ile jest on wyrażony prostym i zrozumiałym językiem.

Kategoria warunków umownych mieszczących się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (Dz.Urz.UE.L z 1993 r., Nr 95, str. 29), obejmuje takie warunki, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki: z dnia 3 czerwca 2010 r., C. de A. y M. de P. M., C#484/08, pkt 34; z dnia 23 kwietnia 2015 r., V. H., C#96/14, pkt 33). Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu tego przepisu (zob. wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R., C#26/13, pkt 50; z dnia 23 kwietnia 2015 r., V. H., C#96/14, pkt 33).

W tym względzie podzielić należało stanowisko zaprezentowane w Wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. (III CSK 159/17) w którym wskazano, że pod pojęciem kredyt indeksowany należy ujmować kredyt, w którym suma kredytu była wyrażana w walucie polskiej, którą następnie przeliczono na walutę obcą, a w przypadku rat dokonywano operacji odwrotnej - każdą ratę przeliczano z waluty obcej na walutę polską. W analizowanym przypadku klauzula indeksacyjna stanowiła zatem element określający wysokość świadczeń kredytobiorców. Jeśli zważyć, że stosownie do art. 69 ust. 1 Prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu, wówczas nie powinno budzić wątpliwości, że obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu stanowi główne świadczenie kredytobiorców. Skoro tak, trudno podzielić stanowisko, że klauzula indeksacyjna nie odnosiła się bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu bankowego, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytowej, skoro wysokość tej sumy wprost kształtowała.

W ocenie Sądu klauzulę indeksacyjną zawartą w § 2 ust. 2 i w postanowieniach Regulaminu wraz z postanowieniem ustalającym kurs waluty mający mieć zastosowanie przy realizacji tego mechanizmu należało uznać za określającą główny przedmiot umowy – podstawowe świadczenie w ramach zawartej umowy, charakteryzujące tę umowę, a dokładnie służące określeniu wysokości zobowiązania kredytobiorcy w powiązaniu z zasadami ustalania oprocentowania w tym w powiązaniu ze stawką LIBOR 3M, właściwą, co wynikało z postanowień regulaminu, dla kredytów w CHF. Zdaniem Sądu analizując treść umowy uznać należało, że klauzula ryzyka walutowego poprzez postanowienie odnoszące dotyczące kursu waluty dla przeliczenia kwoty kredytu na CHF określało główny cel umowy.

Jednocześnie Sąd uznał, że analizowane postanowienie umowne było sformułowane niejednoznacznie, odwołuje się bowiem do nieweryfikowalnego w dacie zawarcia umowy, arbitralnie przez jedną ze stron umowy- bank

ustalanego kursu waluty bez określenia precyzyjnego działania mechanizmu wymiany waluty. W efekcie skoro główne świadczenie strony powodowej w postaci kwoty kredytu do spłaty przy przyjęciu kursu ustalonego arbitralnie przez Bank nie zostało określone w sposób jednoznaczny, umożliwiało to dokonanie oceny postanowień umowy odnoszących się do ustalenia kwoty kredytu a dokładnie kursu waluty pod kątem ich abuzywności.

W tym zakresie wskazania wymaga, że klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, jest klauzulą niedozwoloną. Jak wskazuje się w orzecznictwie wymóg jednoznacznego i w sposób zrozumiały sformułowania postanowienia umowy, określany zasadą transparentności, wyraźnie wyodrębnia dwa elementy. Zrozumiałość dotyczy zarówno treści jak i formy wzorca, natomiast wymóg jednoznacznego jego sformułowania odnosi się wyłącznie do treści, zmierzając do zapobiegania sformułowaniom, które mogą prowadzić do wieloznaczności tekstu. Zatem przesłanka wynikająca z art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. jest spełniona tylko wtedy, gdy postanowienie wzorca nie budzi wątpliwości co do jego znaczenia, innymi słowy, gdy wynika z niego tylko jedna możliwa interpretacja dla przeciętnego, typowego konsumenta (por. wyroki SN: z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 313/12, z dnia 13 czerwca 2012 r., II CSK 515/11). Bez znaczenia jest natomiast okoliczność, czy przeciętny, typowy konsument, prawidłowo rozumiejący treść zawartego we wzorcu postanowienia, a próbuje, czy wręcz akceptuje tę treść, a więc czy podziela zawarte w niej stanowisko. Ta ostatnia okoliczność nie mieści się już w ustawowej przesłance sformułowania postanowienia wzorca, określającego główne świadczenia stron, w sposób jednoznaczny, wyartykułowanej w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. (v. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 lipca 2014 r, I CSK 531/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 roku, CSK 1049/14)

Warto również przytoczyć stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zaprezentowane w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 roku (C-26/13 Á. K.,H. R. v. (...)) w którym wskazano, że artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku warunku umownego takiego jak ten rozpatrywany w postępowaniu głównym wymóg, zgodnie z którym warunek umowy musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczonemu konsumentowi było w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne.

W zakresie zaś postanowienia umownego zawartego w § 7 ust. 1 umowy dotyczącego wskazania kursu waluty do przeliczenia spłat dokonywanych w złotych na CHF, Sąd uznał, że miało ono poboczne znaczenie, a zatem nie dotyczyło on głównego przedmiotu umowy i w efekcie możliwe było badanie tego postanowienia pod kątem jego abuzywności. Zgodnie bowiem z umową łączącą strony zobowiązanie powodów – kredytobiorcy miało być wyrażone w walucie frank szwajcarski po dokonaniu przeliczenia w chwili wypłaty kredytu, a jedynie kredytobiorca technicznie dokonywał spłaty rat wyrażonych w CHF poprzez wpłaty określonych sum pieniężnych w złotych polskich, które następnie przez bank były przeliczane na CHF według kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych ustalonego przez bank.

Abstrahując od powyższego postanowienie to również nie spełniało wymogu jednoznaczności. A mianowicie uwzględniając powyższe wskazania nie chodzi o jednoznaczność w ujęciu stricte gramatycznym, ale o to by w oparciu o dane postanowienie konsumentowi było w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy- danego postanowienia konsekwencje ekonomiczne. W ocenie Sądu odwołanie się do tabeli kursów walut obcych w analizowanym postanowieniu, bez wskazania o jaką konkretnie tabelę kursów walut obcych chodzi- z jakiej godziny (w przypadku gdy danego dnia publikowanych było więcej niż jedna tabela) dla jakich transakcji (gotówkowych czy bezgotówkowych) czyniło to postanowienie niejednoznacznym. Wątpliwości tych nie wyjaśniała treść w zasadzie tożsamo brzmiącego w tym zakresie regulaminu.

Nawet gdyby uznać, że żadne z analizowanych postanowień umowy nie odnosiło się do głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ k.c. –to tym bardziej możliwa była ich ocena pod kątem abuzywności.

Uwzględniwszy powyższe w ocenie Sądu możliwa była zatem kontrola wskazanych postanowień umownych przez pryzmat art. 385¹ § 1 k.c.

Przechodząc do analizy ostatniej z przesłanek oceny abuzywności a mianowicie tego, iż postanowienie umowne musi kształtować prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy wskazać należy, iż Sąd miał na względzie, że wyrokiem Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010 roku w sprawie XVII AmC 426/09 (k. 724-764 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie VI ACa 420/11 k. 766-804) za niedozwolone uznał Sąd i zakazał wykorzystywania w obrocie z konsumentami bankowi postanowień wzorca umowy o treści:

1. Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.
2. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

W ocenie Sądu wyrok ten nie miał jednak dla rozpoznania niniejszej sprawy prejudycjalnego charakteru. Sąd podziela w tym względzie stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 września 2013 r. (II CSK 708/12), że kontrola postanowienia konkretnej umowy nie odbywa się bowiem in abstracto i zawsze powinna uwzględniać także pozostałe postanowienia konkretnego wzorca umowy jak i okoliczności towarzyszące zawarciu danej konkretnej umowy. Abstrakcyjna kontrola wzorca nie oznacza przecież generalnego wyłączenia danej klauzuli z obrotu, w tym w szczególności w odniesieniu do postanowień stosowanych przez innego przedsiębiorcę w innym wzorcu umowy. To rolą sądu jest dokonanie w każdej sprawie oceny konkretnego postanowienia ujętego w konkretnym wzorcu umowy. Natomiast wydany w takiej sprawie wyrok dotyczy wyłącznie określonego postanowienia wzorca, a nie każdego postanowienia o tożsamym brzmieniu. Za takim postrzeganiem przemawia również art. 385² k.c. nakazujący uwzględniać przy ocenie zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami okoliczności zawarcia umowy oraz umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Nie ulega przecież wątpliwości, że podstawa faktyczna rozstrzygnięcia nie zawsze będzie tożsama. Co więcej jak wskazał, w uchwale z 20 listopada 2015 roku Sąd Najwyższy (uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 listopada 2015 r. III CZP 17/15) działanie prawomocności materialnej w aspekcie mocy wiążącej nie może oznaczać bezpośredniej ingerencji w indywidualne stosunki materialnoprawne, lecz tylko konieczność uznania - w przypadku sporu na tle takich stosunków - że dane postanowienie umowne powielające postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 KPC, lub postanowienie identyczne z nim w treści, jest niedozwolone (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., II CSK 708/12,). Rozwiązanie to - kierunkowo - mieści się w ramach wynikających z dyrektywy 93/13 oraz odpowiada płynącym z nich wymaganiom w ujęciu Trybunału (wyrok w sprawie I.).

W postępowaniu abstrakcyjnym postanowienia są kontrolowane w oderwaniu od jakiegokolwiek zindywidualizowanej umowy z udziałem konsumenta. Z uwagi na jego prewencyjny charakter ocena nieuczciwości danej klauzuli odbywa się w sposób obiektywny i nie uwzględnia indywidualnych korzyści konsumenta. (v. wyrok sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 lipca 2017 roku VI ACa 345/16)

W konsekwencji Sąd obowiązany był do oceny czy w okoliczności towarzyszące zawarciu umowy między stronami z wykorzystaniem wzorca umownego uznanego następnie za niedozwolony pozwalały na przyjęcie, że kształtowało ono prawa i obowiązki powodów jako konsumenta w sposób sprzeczny w dobrymi obyczajami rażąco naruszając prawo.

W tym względzie wskazania wymaga, iż przez „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są zatem, przykładowo, działania

wykorzystujące niewiedzę, naiwność czy brak doświadczenia konsumenta, naruszające zasadę równorzędności stron umowy, zmierzające do dezinformacji, wywołujące błędne przekonanie konsumenta. Chodzi więc o działania określone jako nieuczciwe, nierzetelne i odbiegające na niekorzyść konsumenta od przyjętych standardów postępowania.

Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść w grę także inne aspekty: zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, z dnia 30 września 2015 r., I CSK 800/14, z dnia 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12, v. wyrok SN z dnia 13.07.2005 r. I CK 832/04, „Biuletyn SN” 2006, Nr 2, s. 86)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy uznać należało, że postanowienia umowy przewidujące stosowanie kursów wyznaczanych przez bank tak przy wykonywaniu mechanizmu indeksacji kredytu jak również przy spłacie kredytu stanowiło przypisanie bankowi uprawnienia do jednostronnego kształtowania wysokości świadczenia powodów. Dotyczyło to określenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy w walucie frank szwajcarski do jakiej spłaty jest on zgodnie z postanowieniami umowy zobowiązany jak i wysokości spłaty dokonywanej przez kredytobiorcę w walucie PLN tytułem spłaty rat wyrażonych w harmonogramie spłat w CHF. Zdaniem Sądu postanowienia te nie tylko kreowały pełną dowolność po stronie banku w ustalaniu kursów waluty, nie wyposażając powodów w jakikolwiek mechanizm pozwalający na dokonanie weryfikacji prawidłowości zastosowanego sposobu ustalenia tych kursów. W konsekwencji powodowie nie mieli możliwości oceny jak będzie kształtowała się kwota należnego do spłaty kredytu wyrażonego w CHF jak i ich zobowiązanie z tytułu zawartej umowy kredytu w postaci spłat rat kredytowych. Pozostawienie prawa do arbitralnego ustalenia wymiaru tych obowiązków w sferze wyłącznych nieweryfikowalnych decyzji Banku pozwalało na uznanie wskazanych postanowień za kształtujące obowiązki pozwanych w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przez które rozumieć należy ukształtowanie stosunku umownego w sposób klarowny, jasny i weryfikowalny dla konsumenta. Zarazem w ocenie Sądu postanowienia te rażąco naruszały interesy powodów. A mianowicie zdaniem Sądu postanowienie pozwalające ukształtować kurs waluty CHF stanowiący podstawę określenia zobowiązania powodów przez Bank całkowicie dowolnie wskazywało na nieuzasadnioną dysproporcję na niekorzyść konsumenta, oznaczało niekorzystne ukształtowanie jego pozycji ekonomicznej.(v. również Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 1 marca 2017 r. IV CSK 285/16)

Mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, zaś klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną. Niepoddające się weryfikacji określenie sposobu ustalania kursów wymiany walut stanowi dodatkowe, ukryte wynagrodzenie banku, które może mieć niebagatelne znaczenie dla kontrahenta, a którego wysokość jest dowolnie określana przez bank.(Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 4 kwietnia 2019 r. III CSK 159/17)

Co istotne przy tym z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, by pracownik banku obsługujący ich na etapie zawierania umowy przekazał powodom jakiejkolwiek informacje w zakresie sposobu kształtowania kursów walut w tabelach kursowych, jakie miały mieć zastosowanie do umowy łączącej strony. Z zeznań świadka P. nie wynika by w ogóle taki obowiązek istniał i takie czynności były przez doradców kredytowych w 2008 roku wykonywane.

Jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego powodów nie poinformowano o zasadach tworzenia tabeli kursowej pozwanego banku ustnie ani na piśmie.

Wreszcie także zeznania świadka M.- pracownika banku, potwierdzały, że ustalenie kursu waluty przez pozwanego bank nosiło cechy dowolności. A mianowicie po pierwsze to pracownik banku dokonywał samodzielnie wyboru kursu waluty z platformy R. obrazującej transakcje międzybankowe, który wprowadzał do aplikacji, co więcej ustalenie kursu następowało krzyżowo- poprzez odniesienie kursu PLN-USD do kursu USD-CHF, a następnie do wyliczonego średniego kursu waluty w oparciu o transakcje międzybankowe doliczana była marża banku do kursu sprzedaży i odliczana marża przy kursie kupna. Przy czym marża ta – której suma tworzyła spread- była wedle nieznanych bliżej, nieweryfikowalnych kryteriów ustalana przez komitet handlowy banku.

Bez wątplenia takie ustalenie kursu waluty do przeliczeń stanowiło to rażące naruszenie interesów konsumenta, narażając go na brak bezpieczeństwa i możliwości przewidzenia skutków umowy. Postanowienia takie uznać należało za nieuczciwe, rażąco naruszające równowagę stron umowy na korzyść strony silniejszej, która nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości.

Zaznaczenia wymaga również, iż bez wpływu na ocenę postanowienia dotyczącego ustalenia kursu dla przeliczenia spłaty kredytu dokonywanej w PLN na CHF pozostawała podnoszona przez pozwanego okoliczność, iż powodowie mieli możliwość dokonania spłaty kredytu bezpośrednio w CHF w efekcie czego postanowienie to nie miałyby do nich zastosowania.

Z zeznań tak pracownika banku jak i powodów nie wynikało jednak, by o możliwości spłaty bezpośrednio w CHF zostali oni poinformowani, by oferta zawarcia umowy takiego rachunku bankowego została przedstawiona. Ustaleń tych nie zmieniają postanowienia Regulaminu R-22, który w ocenie Sądu uwzględniając oświadczenia zawarte w umowie z 11 lipca 2008 roku, również kreował treść stosunku prawnego łączącego strony, z którego z § 8 ust. 4 wynikało, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie popierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku. Pozwany nie wykazał, by o istnieniu takiej oferty wiedzieli powodowie, by ofertę zawarcia umowy takiego rachunku bankowego przedstawili powodom, zatem nie sposób było uznać, iż powodowie mieli realną możliwość dokonywania spłaty kredytu bezpośrednio w CHF.

Poddając analizie zaś postanowienie kreujące mechanizm indeksacji zawarty w § 2 ust 2 umowy Sąd uznał, że także to postanowienie uznać należało za niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. po pierwsze poprzez posłużenie się w nim abuzywnym postanowieniem wskazującym na kurs waluty jaki zastosowany zostanie do przeliczenia, co przesądzone zostało wyżej.

Kolejno w ocenie Sądu postanowienie to poprzez posłużenie się do przeliczenia wypłaconego kredytu w PLN dla wyliczenia zobowiązania kredytobiorcy w CHF kursem kupna, a zatem kursem niższym od kursu sprzedaży o spread ustalany arbitralnie przez bank, powodował, że zobowiązanie kredytobiorcy określone zostało w wyższej wysokości, niż siła nabywczą jaką przedstawiała wypłacona mu przez bank kwota kredytu w złotych polskich. A mianowicie nie mogło ująć uwadze Sądu, że gdyby tego samego dnia kredytobiorca zdecydował się spłacić kredyt uprzednio kupując w banku za otrzymane środki w PLN walutę CHF (a zatem według kursu sprzedaży) kwota ta nie wystarczałaby na spłatę zobowiązania. Jednocześnie nie sposób było z tak z postanowień umowy jak i regulaminu wywieść uzasadnienia dla zastosowania kursu kupna, a w szczególności by wykładnia postanowień umowy dotyczących indeksacji pozwalała na ustalenie, by bank dokonywał kupna od kredytobiorcy jakiegokolwiek kwoty w CHF.

Zaznaczenia wymaga, iż mechanizm indeksacji zastosowany w umowie nie został powodom w ogóle wyjaśniony przez pracowników banku. Powodowie nie zostali również poinformowani o tym, jaki wpływ na wysokość salda kredytu będzie miał wzrost kursu franka szwajcarskiego w stosunku do polskiego złotego oraz w jaki sposób mogą zabezpieczyć przed związanym w tym ryzykiem, co istotne w ofercie banku, jak wynikało z zeznań świadków- pracowników banku takich instrumentów pozwalających na zabezpieczenie się przed takim ryzykiem nie było. nie został im również przedstawiony wewnętrzny dokument w postaci parametrów symulacji, sporządzony przez analityka banku na etapie badania ich zdolności kredytowej. W efekcie w ocenie Sądu zawierając umowę kredytu nie zdawali sobie w pełni sprawy z ryzyka walutowego, które będzie ich obciążać, jak też nie rozumieli mechanizmu polegającego na waloryzacji

kredytu kursem franka szwajcarskiego i nie byli w stanie odróżnić umowy zawartej w walucie franka szwajcarskiego od umowy waloryzowanej kursem tej waluty.

W jak dowiodło postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie – zeznania świadka C.- zastosowanie kursu kupna wynikało z tego, iż celem zabezpieczenia się przed ryzykiem kursowym poprzez zamknięcie otwartej pozycji walutowej bank zawierał na globalną kwotę aktywów w CHF transakcje walutowe (CIRS i SWAP) na rynku międzybankowym- kupował CHF w efekcie czego był on na to ryzyko obojętny. W efekcie pozwany bank przerzucał na kredytobiorcę poprzez zastosowanie kursu kupna w mechanizmie indeksacji, koszty swojego zabezpieczenia przed ryzykiem kursowym i to w zdecydowanie wyższej wysokości, stanowiło to zatem źródło dodatkowego dochodu banku. Jednocześnie konsument przed ryzykiem walutowym nie był w jakikolwiek sposób zabezpieczony. Co istotne pozwany bank franki kupował na rynku międzybankowym nie po to, by wykonać swoje zobowiązanie z analizowanej umowy kredytu, bowiem świadczenie banku było w CHF, ale po to by zabezpieczyć swoje ryzyko walutowe.

Takie ukształtowanie mechanizmu indeksacji niejednoznacznego, stanowiącego źródło dodatkowego dochodu po stronie pozwanego banku decydowało o uznaniu postanowienia za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta. (v. wyrok Sadu najwyższego III CSK 159/17 wskazał, że analizowane postanowienia umowy i regulaminu dotyczące indeksacji nie określały precyzyjnie rzeczywistej wysokości świadczenia banku, jak też świadczeń kredytobiorców, w sposób możliwy do ustalenia bez decyzji banku.

Podkreślenia wymaga, że celem klauzuli indeksacyjnej nie powinno być przysparzanie dochodów jednej ze stron umowy. Tymczasem wprowadzona przez bank do umowy klauzula indeksacyjna i postanowienie dotyczące spłaty kredytu umożliwiały pozwanemu stosowanie kursu CHF ustalanego inaczej przy przeliczaniu wypłaconej kredytobiorcom kwoty kredytu, a inaczej przy obliczaniu wysokości spłat rat kredytowych. Zdaniem Sadu różnica pomiędzy tymi kursami stanowiła dodatkowy, niczym nieuzasadniony dochód banku, zaś dla kredytobiorcy dodatkowy koszt. nie zostało przy tym wykazane, by transakcje te generowały po stronie banku jakiegokolwiek koszty, by odpowiadało nim jakiegokolwiek świadczenie banku. Postanowienie umowy wprowadzające ten mechanizm było zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszało interesy konsumenta, który nie miał nawet możliwości uprzedniej oceny własnej sytuacji, w tym wysokości rat kredytu, i był zdany wyłącznie na dowolne w tym zakresie decyzje banku.

Jednocześnie nie sposób było uznać, że powodowie nie są pokrzywdzeni ekonomicznie z powodu zastosowania analizowanych klauzul, bowiem w przypadku kredytu w PLN oprocentowanie oparte o WIBOR było wyższe. Nie jest bowiem zasadne dokonywanie na etapie oceny abuzywności postanowień danej umowy w świetle art. 385² k.c. porównanie jej do innych produktów oferowanych przez bank, i analiza jak przedstawiałaby się sytuacja finansowa powodów, gdyby z tego innego produktu – a dokładnie kredytu w PLN znajdującego się w ofercie pozwanego banku hipotetycznie skorzystała. Równie dobrze można by bowiem sytuację powodów porównywać z hipotetyczną sytuacją, że w ogóle nie zdecydowaliby się na zawarcie umowy kredytu, decydując się na zakup nieruchomości po uprzednim zbyciu nieruchomości, której ówczesnie byli właścicielami lub też decydując się na skorzystanie z oferty innego banku w PLN, która byłaby korzystniejsza od przedstawianej przez pozwanego Bank.

Ocena natomiast skutków uznania analizowanych postanowień umownych za niedozwolone prowadziła do stwierdzenia, że umowa kredytu zawarta między stronami jest nieważna.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 zdanie pierwsze k.c. postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta, a zatem nie wywołuje ono skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu (np. wyrok Sądu Najwyższego z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15; wyrok Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018/7-8/79; wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 20 września 2018 r., C-51/17, (...) Bank (...), (...) (...)K. Z. przeciwko T. I. i E. K.), chyba że konsument następczo udzieli "świadomej, wyraźnej i wolnej zgody" na to postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywróci mu skuteczność (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16 i przywołane

tam orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego (7) z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2).

Sankcja bezskuteczności stanowi wyraz dążenia do maksymalnej ochrony konsumenta poprzez skuteczne wyeliminowanie wadliwych postanowień umownych przy minimalnej ingerencji w stosunek prawny. Sad miał co prawda na uwadze, że taka kwalifikacja rzeczony klauzuli co do zasady nie powinna prowadzić do nieważności całej umowy kredytowej (np. wyrok Sądu Najwyższego z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015/11/132).

W ocenie Sądu utrzymanie stosunku prawnego bez uznanych za bezskuteczne postanowień nie była jednak w świetle okoliczności niniejszej sprawy możliwa. Sad miał bowiem na względzie, że bezskuteczność analizowanych postanowień prowadziłyby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. W konsekwencji bowiem bezskuteczności tych postanowień umownych kwota zobowiązania tak banku jak i kredytobiorcy wyrażona byłaby w walucie PLN przy jednoczesnym pozostawieniu oprocentowania opartego o stawkę LIBOR 3M CHF, właściwą jak wynikało z postanowień regulaminu do kredytów w walucie frank szwajcarski. eliminacja klauzuli umownej uznanej za bezskuteczną nie może prowadzić do zmiany charakteru stosunku prawnego łączącego strony, tj. granicą, której przekroczenie uzasadnia interwencję sądu, jest sprzeczne z naturą stosunku (art. 353⁽¹⁾ KC) ukształtowanie umowy (np. wyrok Sądu Najwyższego z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015/11/132).

Podkreślenia przy tym wymaga, iż powodowie konsekwentnie domagali się ustalenia, że umowa zawarta między stronami jest nieważna. Jak wskazał wynika z orzecznictwa TSUE Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. (C#26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. (również Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. C-260/18 K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...)) Tymczasem w wyroku C-26/13 Trybunał zwrócił uwagę, że stosowanie przepisów dyrektywy ma chronić konsumenta przed unieważnieniem umowy w całości. Unieważnienie całej umowy mogłoby bowiem narazić konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w wyroku z 21 stycznia 2015 roku w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, gdzie Trybunał stwierdza: „sąd krajowy ma możliwość zastąpienia nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, pod warunkiem że to zastąpienie jest zgodne z celem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 i pozwala na przywrócenie rzeczywistej równowagi między prawami a obowiązkami stron umowy. Jednak możliwość taka jest ograniczona do przypadków, w których nieważność nieuczciwego warunku zobowiązywałaby sąd do stwierdzenia nieważności danej umowy w całości, narażając przez to konsumenta na penalizujące go konsekwencje.”

Jak uznał Sąd postanowienie analizowanej umowy odnoszące się mechanizmu indeksacji dotyczyło głównego przedmiotu umowy- miało bezpośredni wpływ na ukształtowanie głównego świadczenia stron-zobowiązania kredytobiorcy. Usunięcie zatem postanowienia określającego główne świadczenia stron – podobnie jak postanowienia określającego niektóre z essentialia negotii – musi oznaczać brak konsensu co do zawarcia umowy w ogóle. To zaś oznacza, że na skutek kontroli abuzywności umowę należy uznać za nieważną.

Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż brak było podstaw do zastąpienia abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami mogącymi wynikać z przepisów o charakterze dyspozytywnym.

W tym względzie wskazania wymaga, że na dzień zawarcia spornej umowy, to jest 11 lipca 2008 roku brak było w przepisach prawa polskiego przepisów o charakterze dyspozytywnym mogących wypełnić lukę powstałą w wyniku stwierdzenia bezskuteczności postanowień odnoszących się do kursów waluty.

W tym zakresie za niedopuszczalne uznać należało zastępowanie przez Sąd z urzędu niedozwolonego postanowienia umownego innym mechanizmem wyliczenia kwoty kredytu – w tym nie było podstaw do zastosowania kursu kupna waluty czy średniego kursu stosowanego przez NBP. Możliwość taka nie wynikała na chwilę zawarcia umowy bowiem z jakichkolwiek przepisów prawa, nie sposób było również kursu waluty dla określenia kwoty kredytu – jak zresztą również dla pozostałych analizowanych w niniejszej sprawie postanowień, wyprowadzić z ustalonych zwyczajów obowiązujących w tego rodzaju stosunkach prawnych.

Należy bowiem zwrócić uwagę, że art. 358 k.c. w kształcie regulującym możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej w przypadku, w którym przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, i określającym wartość waluty obcej według kursu średniego NBP, wszedł w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 r., mocą nowelizacji kodeksu cywilnego z dnia 23 października 2008 r. (Dz.U. Nr 228, poz. 1506). Nie może być zatem miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy zawartej między stronami. Co więcej przepis ten dotyczył zobowiązań wyrażonych w walucie obcej i sposobu ich przeliczenia na walutę polską, tymczasem w analizowanej umowie to dla określenia wysokości – przeliczenia wyrażonej w walucie polskiej na CHF kwoty kredytu celem określenia zobowiązania w walucie obcej kredytobiorcy konieczne było posłużenie się kursem waluty.

W tym zakresie wskazania wymaga również, że nie sposób było wywieść możliwości stosowania przepisu dyspozytywnego prowadzonego po zawarciu spornej umowy do porządku prawnego z wyroku TSUE z dnia 26 marca 2019 roku w sprawie C-70-17 ((...) SA przeciwko (...) SA przeciwko A. L. M. i V. R. R.), w którym Trybunał dopuścił wprawdzie możliwość zarządzenia nieważności warunku poprzez zastąpienie go przepisem, na którym został oparty ten warunek, w nowym brzmieniu uzależniając go jednak od warunku umowa kredytu hipotecznego nie może dalej obowiązywać w przypadku usunięcia tego mającego nieuczciwy charakter warunku i że stwierdzenie nieważności całej umowy naraża konsumentów na szczególnie niekorzystne konsekwencje. Tymczasem w okolicznościach niniejszej sprawy stwierdzenie nieważności było zgodne z żądaniem powodów i brak było jakichkolwiek podstaw do uznania, że stwierdzenie nieważności umowy kredytu naraża ją będzie na jakiejkolwiek negatywne konsekwencje.

Wykluczyć również należało posłużenie się w tym zakresie innymi przepisami prawa – w tym wekslowego, regulującymi swoisty stosunek prawny. Sąd nie stwierdził, by istniały jakiekolwiek ustalone zwyczaje umożliwiające na zasadzie art. 56 k.c. posłkowanie się kursem wynikającym z ustawy prawo wekslowe, jak również by możliwe było zastąpienie postanowień odnoszących się do kursu waluty poprzez ustalony w oparciu o opinię biegłego „kurs rynkowy”.

W tym względzie podzielić należało stanowisko zaprezentowane w wyroku TSUE z dnia 3 października 2019 r. C-260/18, iż artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę

Co więcej w ocenie Sądu mieć należało na uwadze, iż w relacji konsumenta z przedsiębiorcą przy ocenie skutków uznania poszczególnych postanowień umownych za niedozwolone istotną rolę odgrywa element odstraszący, prewencyjny.

Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do niestosowania klauzuli abuzywnej i nie wolno im przekształcać jej treści tak, aby nadać jej kształt nienaruszający interesu konsumenta, ponieważ osłabiałoby to oddziaływanie prewencyjne sankcji. Umowa powinna „w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiejkolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego” (zob. wyroki: z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie C-618/10, B. E. de (...) SA przeciwko J. C. (3), (...) -349, pkt 66 - 69; z dnia 30 maja 2013 r. w sprawie A. B., pkt 57, 60; z dnia 21 stycznia 2015 r. w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13,

U. B. i C., (...) -21, pkt 28; z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie C-421/14, (...) SA przeciwko J. G., (...):EU:C:2017:60, pkt 71; z dnia 21 kwietnia 2016 r. w sprawie C-377/14, E. R., H. R. przeciwko F. a.s., ECLI:EU:C:2016:283, pkt 97). Z przywołanych orzeczeń wynika, że Trybunał wyklucza nie tylko tzw. redukcję utrzymującą skuteczność postanowienia abuzywnego, ale także wyłącza możliwość uzupełniania luk w umowie powstałych po wyeliminowaniu takiego postanowienia.

Przewidziane sankcje za naruszenie praw konsumenta muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające. (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 3 maja 2005 r. w sprawach połączonych C-387/02, C-391/02 i C-403/02 B. i in., Z. O. s. I- (...), pkt 64, 65, a także z dnia 26 września 2013 r. w sprawie C-418/11 (...), pkt 50). W wyroku z dnia 14 czerwca 2012 roku (C-618/10, B. E. de (...) S.A. przeciwko J. C. (3), Legalis numer 483548) Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści.

Z kolei w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 roku (C-26/13, A. K. (2), H. R. przeciwko (...), Legalis numer 966197) Trybunał stwierdził, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy uchylił, zgodnie z zasadami prawa zobowiązań, nieuczciwy warunek (niedozwolone postanowienie umowne) poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Jak podkreślił Trybunał, fakt zastąpienia nieuczciwego warunku tego rodzaju przepisem – w przypadku którego, jak wynika z motywu trzynastego dyrektywy 93/13, zakłada się, że nie zawiera nieuczciwych warunków – w zakresie, w jakim dostarcza on rozwiązania, dzięki któremu umowa może dalej obowiązywać (...) i wciąż wywoływać wiążące skutki względem stron, jest w pełni uzasadniony w świetle celu dyrektywy 93/13.

Nie ulega jednak wątpliwości, że w polskim systemie prawnym w dacie zawarcia łączącej strony umowy brak było przepisu dyspozytywnego, którym Sąd mógłby zastąpić niedozwolone postanowienia umowne występujące w łączącej strony umowie kredytowej.

Podkreślić należy w tym miejscu, iż bez znaczenia dla oceny wskazanego postanowienia umownego, były pobudki jakimi kierowali się powodowie inicjując niniejsze postępowanie, a w szczególności to, czy było to spowodowane wzrostem kursu waluty CHF. Nie sposób było także uznać, że roszczenie powodów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. W ocenie Sądu nie można w żadnym przypadku uznać, iż konsument wywodzący swoje roszczenia z niedozwolonych postanowień umownych, które do umowy wprowadził przedsiębiorca, nadużywa swoich praw podmiotowych, co więcej zasada czystych rąk wynikająca z tego przepisu wykluczała możliwość skutecznego zniweczenia w oparciu o wskazany przepis żądania powodów.

Wreszcie ocena skutków niedozwolonych postanowień umownych dokonywana jest ad casu, w efekcie bez znaczenia pozostają konsekwencje jakie dla pozwanego przedsiębiorcy one wywołają, podobnie nie jest ona dokonywana w kontekście interesów innych konsumentów, a w szczególności tych którzy kredytu tego rodzaju nie zawarli, zawierając umowy, których postanowienia nie były niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Abstrahując od powyższego, choć nieważność umowy pociągała za sobą obowiązek zwrotu całości świadczeń świadczonych przez powodów na rzecz pozwanego Sąd dokonał oceny postanowień umowy odnoszących się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego pod kątem abuzywności. Uwzględniając powyższe rozważania na tle przesłanek warunkujących uznanie danego postanowienia za niedozwolone w ocenie Sądu nie sposób było uznać, by postanowienia umowy dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego zostały uzgodnione indywidualnie z powodami. Zgodnie z art. 385 § 3 KC nie są indywidualnie uzgodnione te postanowienia, które zostały przejęte z wzorca zaproponowanego przez kontrahenta, nie jest możliwe, by postanowienia wzorca, które są inkorporowane do umowy na podstawie art. 384 § 1 lub 2 k.c., były przedmiotem indywidualnych uzgodnień pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą. W sprawie niniejszej, jak Sąd ustalił w oparciu o stan faktyczny, powodowie nie mieli wpływu na ustalenie treści tak wzorca, stworzonego przez bank na długo przed zawarciem z nim którejkolwiek z umów, jak i na treść postanowienia umownego dotyczącego ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Kodeks wyklucza

przyjęcie indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych w tej sytuacji w zdaniu drugim art. 385¹ § 3 k.c.-nieuzgodnione indywidualnie są postanowienia umowne przyjęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przechodząc zatem do oceny spełnienia dalszych przesłanek, postanowienia umowne zawarte w § 9 ust. 7-10 kształtowały obowiązki powodów w sposób niezgodny z zasadą równorzędności stron i jednocześnie został wprowadzony do umowy w takich okolicznościach, że konsument w chwili podpisania umowy nie miał możliwości ocenić jego ekonomicznych skutków. Konsument ponosił cały ciężar ekonomiczny zawarcia umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, choć bank nie przedstawił mu ani warunków opłacanej ochrony ubezpieczeniowej, ani skutków wypłaty świadczenia z ubezpieczenia dla kredytobiorcy.

Co więcej w treści analizowanego postanowienia nie zdefiniowano pojęć umożliwiających wyliczenie wysokości świadczenia obciążającego klienta po upływie 36 miesięcy obowiązywania umowy, a to z powodu stosowania do przeliczeń abuzywnych postanowień odnoszących się do zastosowanego kursu waluty do przeliczenia zobowiązania kredytobiorców.

Nie sposób było przy tym uznać, by korzyścią konsumenta z zawarcia nieekwiwalentnej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu był sam fakt zawarcia umowy kredytowej. Takiego twierdzenia nie można przede wszystkim pogodzić z ustawowym obowiązkiem kształtowania stosunków umownych bez niedozwolonych postanowień z konsumentem. Świadczeniami ekwiwalentnymi wynikającymi z umowy kredytowej jest ze strony banku wypłata sumy kredytu, a ze strony kredytobiorcy zapłata wynagrodzenia, czyli prowizji i odsetek umownych od całej kwoty udzielonego kredytu, w tym również sumy ubezpieczonej. Zapłata za uzyskanie przez bank ubezpieczenia niskiego wkładu w żaden sposób nie obniżyła wysokości wynagrodzenia w zakresie ubezpieczonej kwoty.

Sąd nie podważa przy tym samej dopuszczalności i skuteczności korzystania z ubezpieczenia niskiego wkładu, jako formy zabezpieczenia spełnienia części świadczenia z umowy kredytu, ale uznaje za abuzywne, co do treści, te postanowienia umowy, według których koszt zabezpieczenia ponosi w całości konsument nie uzyskując w zamian żadnych korzyści. O ekwiwalentności świadczenia przy korzystaniu z tego rodzaju zabezpieczenia można byłoby mówić tylko wówczas, gdyby poniesienie kosztów ubezpieczenia skutkowało dla kredytobiorcy uzyskaniem niższego oprocentowania kredytu, co najmniej w zakresie zabezpieczonej części lub gdyby w kosztach uzyskania zabezpieczenia partycypowałby również Bank, albo gdyby opłacone przez kredytobiorcę zabezpieczenie zmniejszyło zakres lub ciężar ustanowienia innych zabezpieczeń.

Reasumując, mimo że w zakresie opłaty związanej z tym ubezpieczeniem za pierwszy trzyletni okres kwota była wskazana Sąd uznał, że całość postanowień odnoszących się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nosiła cechy abuzywności, co przesądzało o uznaniu świadczeń spełnionych w wykonaniu tych postanowień za nienależne.

W efekcie powyższych rozważań Sąd uznał, że żądanie powodów ustalenia nieważności umowy kredytu do jakiej prowadziły skutki uznania powyższych postanowień umowy za abuzywne było uzasadnione. W efekcie Sąd w oparciu o tę podstawę prawną, nie zaś z uwagi na naruszenie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym Sąd uwzględnił żądanie powodów o ustalenie.

Jednocześnie nieważność stosunku prawnego łączącego strony ex tunc uzasadniała roszczenie zwrotu całości kwot wpłaconych na rzecz pozwanego tytułem spłat kredytu- kapitału i rat odsetkowych w wysokości 240136,29 zł, kwot wpłaconych tytułem zwrotu składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego a następnie prowizji związanej z niskim wkładem własnym w wysokości 35924 zł jak i opłaty za koszty opinii – 400 zł podlegały zwrotowi na rzecz powodów, czego podstawę stanowił art. 410 k.c.

Nieważność umowy powodowała bowiem, iż świadczenie uiszczone przez powodów tak w zakresie zwrotu składek ubezpieczenia niskiego wkładu i prowizji, opłaty za wycenę nieruchomości uiszczone przez powodów w oparciu o postanowienia umowy i cennik, jak i tytułem spłaty wszystkich rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych w złotych oraz we frankach było nienależnym.

Niezasadna była przy tym argumentacja pozwanego, negująca możliwość uwzględnienia roszczenia powoda w oparciu o wskazane przepisy. Nieważność umowy powodowała, iż następowało wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i niemożność kreowania w oparciu i w ramach tego stosunku prawnego żądania. Sąd miał co prawda na uwadze, że żądanie powodów obejmowało całość kwot uiszczonych przez nich na rzecz powoda ze wskazanych tytułów, niemniej jednak brak było podstaw prawnych do dokonania jakiegokolwiek kompensaty świadczenia należnego powodom w wykonaniu nieważnej czynności prawnej z ewentualnie przysługującym świadczeniem stronie pozwanej. Jak wskazuje się w doktrynie Zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej wzajemnej czynności prawnej, na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c., poddany został regulacji opartej na odpowiednim stosowaniu prawa zatrzymania (ius retentionis). Skorzystanie przez stronę z prawa zatrzymania wzajemnego świadczenia pieniężnego, wyłącza opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia. Gdy w umowach wzajemnych bezpodstawne wzbogacenie następuje po obydwu stronach, teoretycznie możliwe są dwa rozwiązania²¹. Według teorii dwóch kondykcji, każde roszczenie o wydanie wzbogacenia traktuje się oddzielnie i niezależnie od drugiego, a wyrównanie pomiędzy nimi możliwe jest jedynie według przepisów o potrąceniu. Teoria salda natomiast, traktuje świadczenie wzajemne jako pozycję, którą od razu należy odjąć od wzbogacenia tak, że druga strona świadczenia wzajemnego zwraca jedynie nadwyżkę otrzymanego świadczenia ponad wartość świadczenia, które sama spełniła. Konstrukcja art. 496 w zw. z art. 497 k.c. wyraźnie wskazuje, że nawet w przypadku nieważności umowy wzajemnej ustawodawca nie normuje świadczeń łącznie, a jedynie przyznaje prawo zatrzymania jako gwarancję, że każde z nienależnych świadczeń zostanie zwrócone. Nawet gdy jedno ze świadczeń jest niemożliwe do wykonania bez winy dłużnika, a drugie jest możliwe, to obowiązek zwrotu pomimo braku świadczenia wzajemnego, ujmując się w doktrynie jako „normalne ryzyko rozliczeń w ramach bezpodstawnego wzbogacenia. Należy podzielić pogląd o braku podstawy prawnej do „rozliczeń saldem”, tym bardziej, że regułą jest zwrot korzyści w naturze co oznacza, że możliwość wzajemnego umorzenia kondykcji, osadzona być musi w ramach ustawowej regulacji potrącenia, a tylko strony uprawnione są do dokonywania potrąceń. Nie wywołuje szczególnego niepokoju to, że wytaczając powództwo kondykcyjne po pełnym wykonaniu umowy nieważnej, trzeba uwzględnić niebezpieczeństwo braku możliwości „odzyskania” swojego świadczenia. Niebezpieczeństwo to jest bowiem w praktyce w znacznym stopniu ograniczane przez opisaną wyżej instytucję prawa zatrzymania, a w konsekwencji możliwość zastrzeżenia w wyroku obowiązku jednoczesnego spełnienia świadczeń. (v. artykuł o roszczeniach kondycyjnym, odszkodowawczym i ustaleniom, które mogą powstać w związku z nieważnością czynności prawnej autorstwa dr hab. M. G.)

Podkreślenia przy tym wymaga, iż jakikolwiek zarzut w tym zakresie czy żądanie wzajemne nie zostały przez stronę pozwaną do zamknięcia rozprawy zgłoszone. W efekcie Sąd nie widział podstaw do dokonania rozliczeń stron, również przy uwzględnieniu art. 321 k.c.

W świetle powyższego nie sposób było również stwierdzić, by strona pozwana nie była wzbogacona kosztem powodów lub by zaistniały przesłanki wymienione w art. 409 k.c. Czym innym jest bowiem zużycie czy utrata wzbogacenia w rozumieniu tego przepisu a obowiązek zwrotu wzajemnego świadczenia przez powodów na rzecz pozwanego spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy.

Przypadki zużycia lub utraty wzbogacenia w świetle art. 409 k.c., powodujące odpadnięcie wzbogacenia, muszą ograniczyć się zatem do tych tylko sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu, czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego (v. , komentarz do Kodeksu Cywilnego pod red. prof. dr hab. Edwarda Gniewek, prof. dr hab. Piotra Machnikowskiego wydanie 2019 rok CH Beck, SN w wyr. z 4.4.2008 r., I PK 247/07, OSN 2009, Nr 17–18, poz. 223)

W okolicznościach niniejszej sprawy brak było jakiegokolwiek dowodu na okoliczność, że pozwany uzyskaną korzyść, której niewątpliwie był beneficjentem, zużył lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. W wyniku świadczenia powodów doszło bowiem do zwiększenia aktywów lub zmniejszenia pasywów pozwanego.

Nieskuteczne było również powołanie się przez pozwanego na art. 411 pkt 1 k.c. bowiem wprost z dyspozycji wskazanego przepisu wynika, że brak możliwości żądania zwrotu świadczenia nienależnego nie obejmuje sytuacji gdy jego spełnienie nastąpiło w wykonaniu nieważnej umowy.

Co więcej jak wskazuje się w orzecznictwie nawet wątpliwości co do obowiązku spełnienia świadczenia nie mogą być utożsamiane z wymaganą przez art. 411 pkt 1 k.c. pozytywną wiedzą dłużnika o braku powinności spełnienia świadczenia. (v. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2003 r. I CKN 390/01) Nie bez znaczenia był również fakt, że raty kredytowe pobierane były przez pozwanego bank z rachunku złotowego powodów bez odrębnej każdorazowo wystawianej przez nią dyspozycji- potrącanie jak stanowił § 7 ust. 3 umowy, a załącznikiem do umowy było pełnomocnictwo udzielone bankowi do pobrania spłat z rachunku pozwanych. Co więcej jak wynikało z § 8 Regulaminu kredyt miał być spłacany poprzez obciążenie rachunku wskazanego w umowie kredytu. Wskazuje to, że powodowie nie mieli jakiegokolwiek wpływu na to w jakiej wysokości środki z ich rachunku bankowego będą przez bank pobierane, co również wykluczało skuteczne powołanie się przez pozwanego na art. 411 pkt 1 k.c.

Sąd za niezasadny uznał zarzut przedawnienia, brak było bowiem podstaw do uznania, że by do roszczenia strony powodowej o zwrot nienależnego świadczenia w postaci spłaconych rat kapitałowo-odsetkowych uiszczanych okresowo w wykonaniu umowy kredytu zastosowanie miał 3 letni okres przedawnienia zgodnie z art. 118 k.c. W ocenie Sądu roszczenie powoda stanowiące przedmiot niniejszego sporu nie ma charakteru okresowego, jest to bowiem roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, więc zasadne było bowiem zastosowanie 10 -letniego okresu przedawnienia, przy uwzględnieniu wskazanego przepisu w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia pozwu o zapłatę. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104) do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. Konfrontując zatem datę wniesienia pozwu (09 maja 2017 roku) z datą zawarcia umowy (11 lipca 2007 roku) stwierdzić należało, że roszczenie powodów przedawnieniu nie uległo.

O odsetkach od zasądzonej kwoty należności głównej Sąd orzekł zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c. uznając, przy uwzględnieniu treści art. 455 k.c., że w przypadku świadczenia nienależnego obowiązany do jego zwrotu pozostaje w opóźnieniu dopiero gdy nie spełni świadczenia po wezwaniu. (v. wyrok Sadu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r. sygn. akt V CKN 769/00, (v. wyrok z dnia 29 maja 2015 roku w sprawie VI ACa 1020/14)

Jak wynika z dokumentów zgromadzonych w sprawie przed wniesieniem pozwu powodowie w piśmie z dnia 3 kwietnia 2017 roku wezwali pozwanego do zwrotu kwot w wysokości 240.136,29 PLN i 47995,89 CHF oraz nienależnych składek z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w wysokości 32927 PLN, a także kwot zapłaconych po tej dacie jako nienależnego świadczenia wskutek odpadnięcia podstawy prawnej ich otrzymywania. Bank pismo to otrzymał w dniu 10 kwietnia 2017 roku. W konsekwencji 7 dniowy termin na uiszczenie tych kwot upływał w dniu 17 kwietnia 2017 roku co czyniło uzasadnionym żądanie zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego to jest 18 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty. W zakresie natomiast kwot dalszych o które powodowie rozszerzyli powództwo w piśmie złożonym i doręczonym pozwanemu na rozprawie w dniu 08 kwietnia 2019 roku pozwany popadł w opóźnienie od dnia następnego to jest 09 kwietnia 2019 roku i brak było podstaw do zasądzenia odsetek od tych kwot od dnia 18 kwietnia 2017 roku. Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł o odsetkach jak w punkcie 1. wyroku w punkcie 2. oddalając to żądanie w części.

Sąd zasądził przy tym wskazane kwoty na rzecz powodów solidarnie.

Wskazać należy, że zgodnie z art. 31 § 1 k.r.i.o. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Zgodnie ze stanowiskiem przyjętym w doktrynie

podobnie jak w przypadku solidarności dłużników, o istnieniu solidarności wierzycieli decyduje przesłanka formalna w postaci ukształtowania zobowiązania jako solidarnego po stronie dłużników w drodze ustawy lub woli stron.

W przypadku solidarności wierzycieli mamy do czynienia z jednym zobowiązaniem, w którym kilka osób uprawnionych jest do odbioru świadczenia o niepodzielnym charakterze (bez względu na jego przedmiot). (M. Gutowski, Kodeks cywilny. Komentarz, Tom I, 2016).

Zgodnie ze stanowiskiem przyjętym w orzecznictwie przyjąć należy, że w czasie trwania wspólności do wierzytelności wchodzącej w skład majątku wspólnego małżonków nie mogą znaleźć wprost zastosowania przepisy Kodeksu cywilnego normujące wielość wierzycieli (w szczególności art. 379 i nast.). W szczególności, jeżeli wierzytelność dotyczy świadczenia podzielnego, wierzytelność nie ulega podziałowi na dwie części (art. 379 § 1 KC). Ponadto ocena dopuszczalności dokonywania określonych czynności w stosunku do tej wierzytelności, takich jak np. zwolnienie dłużnika z długu przez jednego ze współmałżonków, musi być dokonywana według przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (art. 36-40), a nie według Kodeksu cywilnego. (v. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 września 1999r. w sprawie II CKN 460/98).

W świetle powyższego wskazać należy, że powodowie zawarli umowę kredytu z 11 lipca 2008 roku, w czasie trwania wspólności ustawowej, kwota kredytu została przeznaczona na cele rodziny – budowę domu, zatem przy uwzględnieniu powyższych przepisów prawa uznać należało, iż ich są wierzycielami solidarnymi w zakresie wierzytelności dochodzonej w niniejszej sprawie- wykluczone było bowiem z uwagi na istniejący między nimi ustrój majątkowy małżeński domaganie się zasądzenia kwoty dochodzonej pozewem od pozwanego częściami.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w punkcie 1 i 2 uzasadnianego wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie 3. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu zgodnie z art. art. 100 zdanie drugie k.p.c. w zw. z art. 105 § 2 k.p.c. przy uwzględnieniu że powodowie przegrali niniejszy proces w nieznacznym zakresie, na koszty procesu zasądzone na rzecz powodów podlegała kwota 1000 zł opłaty od pozwu, 10800 zł kosztów zastępstwa procesowego ustalona zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku (tj. z dnia 3 stycznia 2018 r. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) o opłatach za czynności radców prawnych oraz 34 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

O nieuiszczonych kosztach sądowych Sąd orzekł w punkcie 4. zgodnie z art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z uwzględnieniem powyżej wskazanej zasady- na koszty te składała się wypłacona tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa świadczeni T. P. kwota 110 tytułem wynagrodzenia za stawiennictwo na rozprawie (k. 1132).

Sędzia del. Ewa Suhecka- Bartnik

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)